

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДРОГОБИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМ. І.ФРАНКА
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ ТА ТЕОРІЇ ЛІТЕРАТУРИ

«До захисту допускаю»

Завідувач кафедри української літератури та теорії літератури

доктор філологічних наук, професор

_____ Петро Іванишин « » _____ 2025 р.

**Філософський тип мислення Тараса Шевченка в інтерпретації Дмитра
Бучинського: христологічні та методичні аспекти**

Спеціальність 014 Середня освіта (Українська мова і література)

Магістерська робота

на здобуття кваліфікації – вчитель української мови і літератури, вчитель англійської мови
та зарубіжної літератури

Автор роботи: Дмитрієнко Тетяна Богданівна _____
підпис

Науковий керівник доктор філологічних наук,
професор **Іванишин Петро Васильович** _____
підпис

Дрогобич, 2025

Захист кваліфікаційної (магістерської) роботи

Філософський тип мислення Тараса Шевченка в інтерпретації Дмитра Бучинського: христологічні та методичні аспекти

Оцінка за стобальною шкалою: _____

Оцінка за національною чотирибальною шкалою: _____

Коротка мотивація захисту:

_____	Голова ЕК _____	_____
Дата	підпис	прізвище, ім'я

Секретар ЕК _____	_____
підпис	прізвище, ім'я

Тарас Шевченко – видатний український поет, художник, мислитель, чия творчість суттєво вплинула на формування національної свідомості українського народу. Його поетичний доробок містить не лише художні образи й соціальні мотиви, але й глибокі філософські рефлексії, які відображаються в його світогляді та інтерпретаціях духовних істин. Особливо цікавою є христологічна складова філософського мислення Шевченка, яка виразно прослідковується в його творчості.

Однією з ключових фігур, що досліджували філософське мислення Шевченка крізь призму христології, є Дмитро Бучинський. Його праці дають можливість розглянути духовно-релігійні виміри Шевченкової творчості, висвітлити особливості його сприйняття образу Христа, а також виявити зв'язок між його поетичним словом і християнською традицією. Зокрема, дослідження Бучинського акцентують увагу на ролі жертви, страждання та спасіння у світоглядній системі Шевченка, що відображає його особливий підхід до осмислення християнських ідей.

Taras Shevchenko is an outstanding Ukrainian poet, artist, and thinker whose work significantly influenced the formation of the national consciousness of the Ukrainian people. His poetic output contains not only artistic images and social motifs, but also deep philosophical reflections that are reflected in his worldview and interpretations of spiritual truths. Of particular interest is the Christological component of Shevchenko's philosophical thinking, which is clearly traced in his work.

One of the key figures who studied Shevchenko's philosophical thinking through the prism of Christology is Dmytro Buchynsky. His works provide an opportunity to consider the spiritual and religious dimensions of Shevchenko's work, to highlight the peculiarities of his perception of the image of Christ, and to reveal the connection between his poetic word and the Christian tradition. In particular, Buchynsky's research focuses on the role of sacrifice, suffering, and salvation in Shevchenko's worldview system, which reflects his special approach to understanding Christian ideas.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. ФІЛОСОФСЬКІ І ХРИСТОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ТВОРЧОСТІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА	
1.1. Основні теми і мотиви філософських роздумів Тараса Шевченка.....	8-11
1.2. Релігійні мотиви у поезії Т. Шевченка.....	11-14
1.3. Христологічні концепти в ключових творах поета.....	14-17
РОЗДІЛ 2. ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ФІЛОСОФСЬКОГО МИСЛЕННЯ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА В ПРАЦЯХ ДМИТРА БУЧИНСЬКОГО	
2.1. Огляд творчості Д. Бучинського.....	18-27
2.2. Методологічні підходи Д. Бучинського до аналізу творчості Т. Шевченка.....	28-35
2.3. Ключові тези Д. Бучинського щодо філософських аспектів творчості Т. Шевченка.....	35-43
РОЗДІЛ 3. ХРИСТОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ В ІНТЕРПРЕТАЦІЇ Д. БУЧИНСЬКОГО	
3.1. Аналіз христологічних аспектів у працях Д. Бучинського.....	44-50
3.2. Порівняння христологічних концепцій Т. Шевченка і їх інтерпретації Д. Бучинським.....	50-55
3.3. Вплив христологічних аспектів на загальне філософське мислення Т. Шевченка за Д. Бучинським.....	55-59
ВИСНОВКИ.....	60-62
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	63-66

ВСТУП

Актуальність теми дослідження полягає у необхідності глибшого осмислення духовних основ української культури та літератури, а також у важливості аналізу релігійно-філософських мотивів у творчості Шевченка. Дослідження філософського типу мислення Шевченка в інтерпретації Бучинського дозволяє не лише розширити уявлення про духовний світ поета, але й сприяє розумінню трансформації християнських ідей у контексті української літературної традиції.

Мета дослідження – проаналізувати філософський тип мислення Тараса Шевченка в інтерпретації Дмитра Бучинського, зокрема його христологічні аспекти, що виявляються у поетичному доробку митця. Для досягнення цієї мети у роботі розглядаються ключові поняття, пов'язані з філософською та релігійною проблематикою творчості Шевченка, особливості його ставлення до образу Христа, а також концептуальні засади аналізу Бучинського.

Об'єктом дослідження є філософське мислення Тараса Шевченка, а предметом – христологічні аспекти цього мислення в інтерпретації Дмитра Бучинського.

Методи дослідження включають історико-філософський аналіз, герменевтичний підхід до інтерпретації текстів, компаративний метод та структурно-семантичний аналіз. Використання цих методів дозволяє глибше проникнути у світоглядний горизонт Шевченка та осмислити його релігійно-філософські концепти у контексті сучасних досліджень.

Структура роботи включає вступ, три розділи, висновки та список використаної літератури. У першому розділі розглядається загальна характеристика філософського мислення Тараса Шевченка, у другому – здійснюється розгляд інтерпретації цих мотивів у працях Дмитра Бучинського, а у третьому – аналізуються христологічні мотиви у його творчості.

Таким чином, дана робота спрямована на поглиблене вивчення релігійно-філософських аспектів творчості Тараса Шевченка, що дозволить не лише краще зрозуміти його світогляд, але й оцінити значення його поетичного доробку у контексті духовної спадщини українського народу.

РОЗДІЛ 1. ФІЛОСОФСЬКІ І ХРИСТОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ТВОРЧОСТІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Тарас Шевченко – ключова постать української літератури, чия творчість глибоко пронизана філософськими та релігійними мотивами. Його поетичний світогляд формувався під впливом історичних, соціально-політичних та культурних чинників, а також особистого духовного досвіду. У своїх творах він порушував питання сенсу буття, національної ідентичності, боротьби за правду і справедливість, що свідчить про глибоку філософську рефлексію.

Особливе місце у творчості Шевченка займає христологічна тематика, яка проявляється у численних образах, алюзіях та символах, пов'язаних із постаттю Христа, його стражданнями, жертовністю та місією спасіння людства. Христологічні мотиви є важливими складовими його поетичної спадщини, вони слугують не лише релігійними орієнтирами, а й відображають глибокі екзистенційні пошуки поета.

Філософські й релігійні ідеї Шевченка потребують комплексного аналізу, адже вони виявляють не лише його літературний геній, а й світоглядні позиції, що були визначальними у формуванні української духовної культури. Важливим аспектом такого аналізу є дослідження специфіки христологічного дискурсу в його поезії, що дозволяє розкрити складність та багатогранність його мислення.

1.1. Основні теми і мотиви філософських роздумів Тараса Шевченка

Тарас Шевченко – не лише поет, а й мислитель, який своєю творчістю вплинув на формування світогляду кількох поколінь українців. Його літературна спадщина вийшла далеко за межі художнього слова, перетворившись на культурно-філософський феномен, що охоплює питання свободи, морального вибору, національної гідності та духовного відродження.

У поезії Шевченка закладено не просто емоційну реакцію на соціальну та історичну несправедливість, а цілісний філософський погляд на долю людини, суспільства та світу в цілому.

Філософська проблематика творчості Шевченка охоплює також питання морального вибору. Він чітко розділяє світ на два протилежні табори – добро і зло, правду і брехню. Поет не визнає компромісу, адже для нього істина завжди має бути абсолютною [25, с. 98]. У його творах зустрічаються образи пророків, що несуть людям слово істини, протистоять тиранії та ганьбі [10, с. 176].

Окремої уваги заслуговує екзистенційна складова поезії Шевченка. У його текстах часто зустрічається мотив самотності, відчуженості людини у жорстокому світі, пошук сенсу буття. Поет глибоко переживає трагедію свого народу, що загруз у рабстві, не усвідомлюючи необхідності боротьби [7, с. 134]. Його лірика сповнена роздумів про долю людини, її місце в суспільстві, відповідальність перед майбутніми поколіннями [14, с. 84].

Філософська глибина творчості Тараса Шевченка виявляється у його роздумах про людське буття, національну ідентичність, соціальну справедливість та моральний вибір [20, с. 102]. Його поезія не лише відображає реалії тогочасної України, але й містить універсальні філософські категорії, які мають загальнолюдське значення [2, с. 61]. Основними темами філософських роздумів Шевченка є проблема свободи, боротьби з тиранією, історичної пам'яті, релігійного світогляду та морального вибору [16, с. 45].

Одним із найважливіших аспектів творчості Шевченка є його осмислення поняття свободи, що займає центральне місце в багатьох його поетичних творах [8, с. 91]. Поет розглядає свободу не лише як політичне визволення, але й як духовний стан людини та нації [27, с. 118]. Він гостро

засуджує кріпацтво як форму соціального рабства, яке спотворює людську природу, позбавляючи народ його природних прав [30, с. 240].

У поемі «Сон» (1844) Шевченко критикує самодержавство та деспотичний устрій Російської імперії, показуючи царя як узурпатора, що тримає народ у ярмі [5, с. 135]. Поет описує Київ як місто, яке колись було символом волі, а тепер загрузло в рабстві:

«Царі, кати, пани лукаві

Грабують, мучать, а ти страждаєш!»

Шевченко наголошує, що український народ має позбутися пасивності й байдужості, адже тільки свідома боротьба може принести справжню свободу [22, с. 176]. Ця ж ідея звучить у поемі «Кавказ» (1845), де автор через образ поневолених народів Кавказу викриває імперську політику Росії [9, с. 65]. Особливе значення має рядок:

«Борітеся – поборете!»

Це не лише заклик до боротьби, а й філософський принцип, що проголошує неминучість перемоги тих, хто прагне правди та волі [29, с. 88]. Шевченко неодноразово звертається до історичних прикладів боротьби за незалежність, зокрема до образу козацької державності, що стала символом національної гідності та свободи [11, с. 193].

Важливо зазначити, що для Шевченка свобода – це не тільки соціальне звільнення, а й духовне очищення [22, с. 198]. У поемі «І мертвим, і живим...» (1845) він звертається до української еліти, закликаючи її усвідомити свою відповідальність перед народом:

«Учітесь, читайте, і чужому навчайтесь,

Й свого не цурайтесь!»

Таким чином, Шевченко не лише проголошує необхідність боротьби, але й наголошує, що без самопізнання, духовного зростання та освіти неможливо досягти справжньої свободи [17, с. 160].

1.2. Релігійні мотиви у поезії Т. Шевченка

Релігія відіграє важливу роль у творчості Тараса Шевченка, адже вона формує його світогляд, моральні принципи та художні образи. З дитинства вихований у православній традиції, поет глибоко переймається питаннями віри, справедливості, гріха і покути, що знайшло своє відображення у його поетичній спадщині. Християнські цінності у творах Шевченка переплітаються з його соціальними та історичними поглядами, створюючи унікальний філософський простір, де моральні заповіді постають як основа національного відродження.

Релігійні мотиви в його поезії розгортаються як на рівні символічних образів і біблійних алюзій, так і на рівні морального заклику до народу [12, с. 132]. Шевченко неодноразово звертається до теми віри, гріха, спокути та справедливості, трактуючи їх у контексті не лише особистих переживань, а й загальнонаціонального болю [17, с. 160]. Він сприймає Бога як джерело вищої правди, яке протистоїть земній несправедливості, і водночас критикує офіційну церкву, яка, на його думку, спотворила істинні християнські ідеали [30, с. 241].

Образи Святого Письма займають особливе місце у поезії Кобзаря. Його твори наповнені алюзіями на біблійні сюжети, які слугують не тільки засобом художнього вираження, а й інструментом соціальної та історичної критики [11, с. 192].

Одним із ключових біблійних персонажів у творчості Шевченка є Ісус Христос. Його образ у поезії постає не лише як символ божественної любові та милосердя, а й як уособлення жертвовності, що перегукується із долею

України [25, с. 88]. У поемі «*Марія*» (1859) поет розкриває біблійну історію про Богоматір через призму народних страждань, наголошуючи на духовному та моральному сенсі цієї історії [26, с. 315]. Христос у його розумінні – це не лише Спаситель людства, а й приклад для наслідування, символ беззахисного народу, що терпить несправедливість [9, с. 65].

Шевченко також часто звертається до постатей пророків, особливо Єремії та Ісаї, які виступають уособленням праведного слова, що викриває зло [5, с. 89]. У вірші «*Пророк*» (1845) він створює власний образ поета-пророка, який, подібно до біблійних персонажів, несе людям правду, попри переслідування та нерозуміння [14, с. 83].

Не менш важливим є мотив Вавилонського полону, що символізує поневолення українського народу. Цей біблійний сюжет використовується у творах «*Княжна*», «*Ісаія. Глава 35*», «*Подражаніє 11 псалму*», де поневолення народу трактується як кара за його гріхи, але водночас як тимчасове випробування перед поверненням до свободи [21, с. 267].

Шевченко осмислює історію України крізь призму біблійних уявлень про гріх та покаєння. Він вважає, що національні нещастя є наслідком духовного занепаду, і тому покута є необхідною умовою визволення [18, с. 105].

У вірші «*Розрита могила*» (1843) поет звертається до історичних образів, показуючи, що українці самі винні у своєму поневоленні, бо зрадили своїх героїв і відступили від істинної віри [19, с. 374]. Цей мотив посилюється у поемі «*Великий льох*» (1845), де три душі, що вчинили різні гріхи перед Україною, не можуть знайти спокій через свої провини [12, с. 132].

Шевченко часто вказує, що справжня покута полягає не в пасивному смиренні, а в активній боротьбі за справедливість. У «*Кавказі*» (1845) він

критикує фальшиве християнство, що закликає терпіти знущання, замість того щоб протистояти злу [25, с. 88].

Також важливим є мотив Божої кари, який простежується у його численних віршах. Поет вірить, що ті, хто чинить зло, будуть покарані, а справедливість неодмінно переможе [22, с. 198]. У вірші «*Осія. Глава XIV*» (1859) він звертається до біблійного тексту, осмислюючи, що народ може знайти порятунок, лише повернувшись до правдивої віри [5, с. 89].

Хоча поет був глибоко релігійною людиною, він неодноразово критикував офіційну церкву за її лицемірство та співпрацю з владою. У його творах духовенство часто зображується як люди, що втратили зв'язок із вірою і служать лише власним інтересам [9, с. 65].

У поемі «*Сон*» (1844) він описує святителів, що благословляють царський режим і поневолення народів [26, с. 316]. У вірші «*Кавказ*» він засуджує церкву за те, що вона підтримує імперську політику і не виконує свого істинного призначення – допомагати знедоленим [30, с. 241].

Шевченко вірить у християнські ідеали милосердя, правди та справедливості, але він виступає проти сліпого підкорення церковним догмам. Його розуміння віри є глибоко особистим, незалежним від зовнішніх релігійних інституцій [7, с. 140].

Незважаючи на критику офіційної релігії, Шевченко залишається вірним ідеї справедливого Бога, який стане на захист правди [10, с. 171]. Його уявлення про Бога дуже близькі до протестантських концепцій: він не лише вершитель долі, а й активний учасник історичного процесу [14, с. 83].

У вірші «*Подражаніє 11 псалму*» (1859) Шевченко звертається до Бога як до єдиної надії для покривджених:

*«Почуй нас, Боже, і прости
Гріхи безумного народу!»*

У його віршах Бог є не просто абстрактною силою, а живою присутністю, що вимагає від людини активного морального вибору [21, с. 267].

Релігійні мотиви у творчості Шевченка відіграють ключову роль у формуванні його філософського світогляду. Він осмислює віру як джерело справедливості та морального очищення, протиставляючи її офіційним релігійним структурам [3, с. 26]. Біблійні алюзії, мотиви гріха і покути, образ Христа як символу страждання – усе це творить складну систему, що виходить за межі суто релігійної тематики і набуває глибокого соціального та історичного значення [20, с. 243].

1.3. Христологічні концепти в ключових творах Тараса Шевченка

Тарас Шевченко – не лише видатний поет, а й глибокий мислитель, чия творчість виходить далеко за межі суто художнього слова, набуваючи релігійно-філософського значення. У його поезії особливе місце займає христологічна тематика, що поєднує в собі як традиційні християнські уявлення про Христа, так і їхню національну інтерпретацію, пов'язану з долею українського народу. Образ Ісуса Христа у творах Шевченка є багатограним: він постає як символ страждання, самопожертви, справедливості та морального очищення. Водночас Христос у його розумінні – це не лише історична постать, а й вічний моральний ідеал, що має особливе значення для України.

Християнська символіка у творчості Тараса Шевченка є однією з найважливіших складових його філософського мислення. Особливе місце у релігійних мотивах поета займає образ Ісуса Христа, який набуває не лише традиційного християнського значення, а й розширеного символічного наповнення [11, с. 192]. Христос у поезії Шевченка постає не лише як син Божий, що прийшов на землю для спасіння людства, але й як узагальнений

образ страждання, справедливості та духовного оновлення [3, с. 26]. Він символізує не тільки жертву заради людства, а й боротьбу за правду, за ідеали свободи та рівності [10, с. 171].

У своїх творах Шевченко трактує Христа в трьох основних аспектах:

1. Христос як страждалець і мученик – уособлення невинної жертви, що несе на собі гріхи світу [6, с. 113].
2. Христос як моральний взірець – абсолютний ідеал праведності та справедливості [17, с. 160].
3. Христос як символ визволення – месіанська фігура, що не лише спасає людство, а й закликає до боротьби за правду [21, с. 267].

Кожен із цих аспектів представлений у різних творах поета, створюючи цілісну христологічну концепцію, що виходить далеко за межі традиційного релігійного сприйняття [16, с. 145].

Однією з ключових тем у творчості Шевченка є страждання – як індивідуальне, так і колективне. Христос у його поезії часто порівнюється із самим поетом або з образом українського народу, що терпить муки та несправедливість [28, с. 102].

Вірш *«Марія»* (1859) є одним із найбільш глибоких христологічних творів Шевченка. Тут він розглядає життя Діви Марії та її сина Ісуса Христа крізь призму людських переживань, роблячи акцент на їхніх стражданнях [27, с. 118]. У творі Христос змальовується не просто як Божий син, а як людина, яка розділяє біль людства:

«Вона гляділа, доглядала, І говорити не вміла Святій річі...»

Цей твір є важливим прикладом того, як Шевченко використовує біблійний сюжет для підкреслення мотиву материнського болю, що перегукується з болем усієї України [29, с. 98].

Іншим прикладом є поема «Кавказ» (1845), у якій страждання народу уподібнюється до страждань Христа [5, с. 89]. Тут Шевченко не просто описує гніт народів Кавказу, а й вводить образ Спасителя як символу праведного мученика. Його рядки:

«Якби ви вчилися так, як треба, То й мудрість би була своя...»

натякають на необхідність духовного визволення через правду та усвідомлення власної гідності [19, с. 374].

Окрім образу страждаючого Христа, у творчості Шевченка присутня й інша концепція – Христос як абсолютний моральний ідеал [4, с. 162]. Він є втіленням істини, справедливості та любові до ближнього [22, с. 198].

У «Давидових псалмах» (1860) Шевченко переосмислює біблійні тексти, надаючи їм нового звучання [10, с. 171]. Тут Христос постає як вершитель правди, який карає грішників і захищає знедолених:

«Псалом новий Господеві Воздайте, люде убогі!»

Шевченко закликає своїх сучасників наслідувати Христа не в терпінні, а в пошуках правди [26, с. 316].

Ще одним важливим твором, що ілюструє цю концепцію, є «Подражаніє 11 псалму» (1859). Тут поет звертається до Бога як до останньої надії для пригноблених, вказуючи на необхідність духовного очищення [7, с. 140]. Христос у цьому творі є не лише спасителем, а й уособленням справедливого судді:

«Благослови їх, Боже милий, І просвіти, щоб знали Тебе!»

Таким чином, Шевченко формує Христовий образ як взірець моральної чистоти, що має бути орієнтиром для кожної людини [12, с. 132].

У багатьох творах Шевченко змальовує Христа не як пасивного мученика, а як борця за правду, що стає символом національного визволення

[9, с. 65]. Він не закликає українців до покірності, а навпаки – до боротьби за свободу [3, с. 26].

Таким чином, христологічні концепти у поезії Кобзаря виходять далеко за межі традиційного богослов'я. Вони є складовою його філософії, що залишається актуальною й у наш час.

РОЗДІЛ 2. ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ФІЛОСОФСЬКОГО МИСЛЕННЯ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА В ПРАЦЯХ ДМИТРА БУЧИНСЬКОГО

Аналіз філософських вимірів творчості Тараса Шевченка передбачає не лише текстологічну або герменевтичну роботу з його поетичним доробком, а й звернення до наукових спроб інтерпретувати його світоглядні засади. Серед дослідників, які прагнули осмислити Шевченка не лише як поета, але й як мислителя-христолога, важливе місце посідає Дмитро Бучинський – український еміграційний науковець, філософ і богослов, чия праця *«Християнсько-філософська думка Т. Г. Шевченка»* (1962) є однією з найглибших спроб цілісного осмислення духовної та ідейної сутності «Кобзаря».

У центрі уваги Бучинського — розуміння Шевченком основоположних філософських категорій добра і зла, справедливості, свободи, істини, а також концептуально виразна христологічна основа його світобачення. Бучинський підходить до творчості Шевченка як до джерела релігійно-філософських істин, які ґрунтуються на євангельських принципах, але актуалізуються в контексті історичних викликів і національного визволення українського народу.

Актуальність звернення до праць Д. Бучинського обумовлена не лише змістовністю його філософських рефлексій, а й тим, що він один із перших запропонував концепцію Шевченка як християнського мислителя, який інтерпретує світ не лише крізь національний, а й христологічний ракурс. Його методологія поєднує традиції української духовної філософії, екзегезу біблійного тексту і культурно-історичний аналіз. Це дозволяє Бучинському виводити глибокі висновки про внутрішній духовний досвід поета, його бачення страждання, гріха, жертвовності та спасіння.

Розгляд праць Дмитра Бучинського дає змогу окреслити не лише філософські координати шевченкової поезії, а й глибше зрозуміти християнсько-гуманістичний підтекст його творчості, що формує унікальну систему цінностей, вкорінену в українському культурному ґрунті.

2.1. Огляд творчості Д. Бучинського

У контексті осмислення філософського й релігійного виміру творчості Тараса Шевченка не можна оминати увагою постать Дмитра Бучинського — одного з найпослідовніших дослідників духовного ядра поетичного слова Кобзаря. Його ім'я добре відоме в колах української еміграційної інтелігенції середини ХХ століття, зокрема тих, хто розвивав релігійно-філософську думку у контексті національного відродження. Діяльність Бучинського вирізняється не лише глибиною аналітичного погляду, а й послідовною спробою вкорінити інтерпретацію шевченкової поезії в автентичному християнському світогляді, з опорою на євангельську традицію і багатство духовної спадщини українського народу.

Бучинський постає перед читачем як мислитель, який шукає не зовнішніх сенсаційних формул, а внутрішнього, глибинного змісту слова. Для нього Шевченко — не лише національний поет і не просто пророк свого часу, а насамперед людина віри, внутрішньої боротьби, релігійного тривожного шукання, що проймає кожен рядок його поетичного тексту [4, с. 5].

У своїй інтерпретаційній стратегії Бучинський демонструє глибоку повагу до поета як до морального авторитета, який, переживши випробування, виніс з них не озлобленість, а мудрість, співчуття й поклик до правди [4, с. 11].

Його праця «Християнсько-філософська думка Тараса Шевченка» стала своєрідною відповіддю на низку ідеологічних викривлень і спрощень, які тривалий час супроводжували офіційне трактування спадщини поета. У цій

роботі Бучинський прагне повернути Шевченкові вимір, який часто лишався поза полем уваги — вимір особистої віри, духовної драми, біблійної образності, що пронизує не лише окремі твори, а й цілісно формує його поетичну систему.

Автор не відмежовує поета від національного дискурсу, але навпаки — через християнське бачення світу прагне поглибити розуміння його історичних, соціальних і моральних позицій [4, с. 18].

Огляд творчості Бучинського дає змогу побачити, як органічно поєднуються у нього філософська рефлексія і глибока християнська віра, як у його працях вибудовується нова система координат, де Шевченко постає як христологічна постать — пророк, що не лише викриває неправду, а й несе слово, просвітлене милосердям, любов'ю та готовністю до жертви [4, с. 20]. Такий погляд на поета є особливо важливим у наш час, коли духовна сутність культури стає об'єктом постійних випробувань, а переосмислення класики — потребує внутрішнього діалогу з традицією [1, с. 21].

Дмитро Бучинський — це дослідник, який не боїться поставити складні запитання: чи був Шевченко релігійним мислителем у повному сенсі цього слова? Як співвідносяться його поезія та Євангеліє? Чи не є його «Кобзар» своєрідною модерною притчею про людське спасіння? У своїх працях Бучинський не дає прямолінійних відповідей, не нав'язує інтерпретацій, але пропонує рамку, в якій Шевченкове слово стає простором для духовного самозаглиблення [4, с. 22].

Саме тому звернення до творчого доробку Дмитра Бучинського є не лише корисним у рамках академічного аналізу, а й необхідним для побудови сучасної філософської та богословської рефлексії над спадщиною Шевченка.

Його бачення дозволяє подивитися на добре знані тексти поета в іншому світлі — не ідеологічному, не естетично відстороненому, а глибоко особистісному й духовно відповідальному.

Творчість Дмитра Бучинського не обмежується сухим академічним аналізом чи надмірним богословським пафосом — вона виростає з особистісного, майже інтимного зусилля зрозуміти Шевченка не тільки як поета, а як духовно зболену, гранично чесну людину, яка прагнула втримати у слові правду, навіть коли вона була надто гострою чи надто болючою [4, с. 28].

І саме в цьому — в намаганні побачити живу душу за текстом, а не лише систему образів чи стилістичних прийомів — криється ключ до його інтерпретаційної моделі. Бучинський не розглядає Шевченка як абстрактного класика чи культурний феномен, — він говорить про нього як про духовного побратима, про рівного, до кого звертається не лише з аналітичним інтересом, а й з глибоким внутрішнім поривом [4, с. 29].

Це сприйняття особливо чітко проявляється в тому, як Бучинський працює з текстом: він ніколи не розчленовує Шевченкову поезію на складові, не зводить її до функціональних елементів. Його підхід цілісний, і в цьому, без сумніву, відчувається релігійна парадигма мислення — текст, як і Писання, для нього є живим тілом істини, і тому аналіз вимагає не холодного дистанціювання, а молитвенної зосередженості.

У кожному рядку Шевченка Бучинський бачить не просто образ, а слід пережитого страждання, сповідь, у якій поет не лише говорить, а й мовчить — і це мовчання, таке напружене, таке болюче, іноді промовляє голосніше, ніж цілі поеми [4, с. 44].

Особливе місце в концепції Бучинського займає ідея духовного бунту Шевченка — бунту не проти Бога, а проти фальші, яка маскується під віру.

Він акцентує на тому, що поет не був атеїстом, як це іноді подавала радянська критика, але й не був сліпим виконавцем церковних норм. Його віра — це глибока, іноді трагічна віра самотнього пророка, який не знаходить підтримки у світі, що прогнів від формалізму й компромісів.

Бучинський не ідеалізує Шевченка, не робить із нього святого — але й не зводить до соціального трибуна. Він показує, що у поетові жили дві сили: непогамовна жага правди і невідступне відчуття присутності Вищого. І саме в цій напрузі — між пророчим гнівом і християнською любов'ю — й народжується його слово [4, с. 50].

Вражає, як Бучинський працює з образом Христа у Шевченковій поезії. Він не зупиняється на поверхневих паралелях — на асоціаціях зі стражданням, жертівністю чи апостольським служінням. Для нього Христос у Шевченка — це не лише центральна постать євангельської традиції, а й внутрішній архетип самого поета. Це фігура, крізь яку Шевченко бачить світ, історію, людину.

У своїх дослідженнях Бучинський доводить, що Христологія в «Кобзарі» — не епізодичний мотив, а концептуальна рамка, що структурує світогляд поета. І саме через цю рамку можна побачити цілісність його творчості — від ранніх романтичних творів до гранично сконцентрованих пізніх «псалмів» [4, с. 54].

Ще одним важливим моментом у творчості Бучинського є його уважність до символіки. Він не просто читає текст, він шукає в ньому ті коди, якими поет зашифрував духовні істини. Для нього «хрест», «гроб», «світло», «могила», «матір» — це не просто образи, а точки перетину поетичного й богословського вимірів.

Бучинський трактує їх не у риторичі символізму, а в логіці християнського досвіду. Так, наприклад, материнство в поезії Шевченка

постає не лише як тема, пов'язана з особистими травмами дитинства, а як образ Матері-Церкви, Матері-України, Матері-Богородиці — і в усіх цих втіленнях міститься одне: жертівність і милосердя.

Це глибоке герменевтичне бачення є цінним не лише як літературознавчий жест, а як акт духовного прочитання, що дозволяє поглянути на текст зсередини [4, с. 59].

Бучинський також рішуче дистанціюється від марксистської інтерпретації Шевченка, яка зводила поета до соціального агітатора. Він вважає, що така редукція обкрадає Шевченка, позбавляє його внутрішньої складності, перетворює на «образ вітринний», тоді як справжній Шевченко — це поет страждання, поет пошуку, поет глибоко духовного зусилля [4, с. 61].

Для Бучинського головна цінність Шевченка — не в його патріотизмі як такому, а в його здатності мислити народну долю в категоріях вічності, бачити в історії не лише події, а сенс.

Разом із тим, що Дмитро Бучинський ґрунтовно осмислює духовний світ Тараса Шевченка, його підхід вирізняється ще однією важливою рисою — вмінням бачити поета як людину межового досвіду. Він розглядає Шевченка не лише як того, хто щось говорить, але й того, хто весь час запитує, вагається, терпить мовчки і всупереч усьому не зраджує внутрішнього вогню [4, с. 65].

У цьому образі зникає поверхнева міфологізація: поет більше не бронзова постать на п'єдесталі, не зручний символ для цитування у передмовах до шкільних хрестоматій. Натомість перед нами — живий, уразливий, дуже людяний Шевченко, що раз по раз вступає у внутрішній конфлікт із самим собою [4, с. 66].

І саме ця особливість — багатшарова, напружена динаміка духовного самопізнання — стає центральною у філософському прочитанні Бучинського.

Особливу увагу дослідник приділяє проблемі мовчання — і не в буквальному сенсі, а як філософській категорії. Шевченкове мовчання у творах заслання, його риторичні запитання до Бога, його скарги й докори, — усе це, на думку Бучинського, є формами глибокої внутрішньої молитви. Молитви без амвону, без обрядовості, — молитви, що виникає зі страждання, із самотності, з пережитого зла, якого неможливо пояснити, але яке не можна й залишити без відповіді [4, с. 34]. Він звертає увагу на ті місця у постичному тексті, де Шевченко не виголошує, а радше шепоче, стишує голос, наче зникає у власному болі — і саме там, у тій паузі, виникає щось дуже істинне.

Бучинський не раз підкреслює, що релігійність Шевченка не є ні догматичною, ні декларативною. Вона проростає з особистісної вразливості. Він не «носій віри», як це зручно було у деяких офіційних трактуваннях, і не «бунтівник проти неба», як іноді зображали його у спрощених атеїстичних критиках. Він — той, хто шукає Бога крізь людське страждання [4, с. 49; 22, с. 36]. Ця релігійність — гранична, без шкіри, позбавлена захисту. Її не побачиш одразу, бо вона не на поверхні. Але коли вчитатися — вона проступає між рядками, у символах, у зламах інтонацій, у раптових зверненнях до Бога, які, здається, адресовані не просто як Вищій Силі, а як єдиному, хто ще може почути [19, с. 77].

Окрема лінія у тлумаченні Бучинським — це тема «жертви як порятунку». І ця тема, за його спостереженням, є наскрізною у шевченковому мисленні. Для поета жертва — не завжди щось героїчне або величне, частіше — це тиха, буденна, іноді непомітна самопожертва. Це може бути мати, яка мовчки страждає за сина; це може бути кріпак, який ніколи не має голосу, але живе з гідністю; це може бути сама Україна — знесилена, знекровлена, але все ще жива [2, с. 61; 3, с. 26]. Христологічна ідея тут постає як внутрішній архетип: страждання не як безсилля, а як шлях до правди [28, с. 102].

Ще один аспект, на якому зосереджується дослідник, — це феномен внутрішнього опору. Він акцентує, що справжня боротьба у Шевченка відбувається не лише на зовнішньому рівні — не з царем, не з чиновниками, навіть не з імперською системою як такою. Головна боротьба точиться у самому собі: між вірою і розпачем, між обов'язком і болем, між пам'яттю і спокусою все забути [4, с. 82; 14, с. 85]. Саме в цих внутрішніх зіткненнях поет викристалізовує свою етичну позицію. Бучинський уважно простежує, як Шевченко ніколи не зраджує головного — гідності. Навіть коли сумнівається у сенсі боротьби, навіть коли нарікає на Бога чи плаче над долею рідної землі — він не зраджує почуття обов'язку. І саме це, як зазначає дослідник, робить Шевченка не просто поетом нації, а її совістю [16, с. 45].

У Бучинського багато уваги приділено також постаті самого пророка — не як риторичного образу, а як духовного типу. Він бачить у Шевченкові людину, яка змушена говорити, навіть коли ніхто не слухає; яка несе слово, навіть коли за нього чекає не вдячність, а каторга. Пророк у його трактуванні — це не той, хто передбачає майбутнє, а той, хто не може мовчати [7, с. 19; 20, с. 105]. І Шевченко — саме такий. Його поетичне слово — це виклик і водночас молитва, це протест і сповідь, це грім і тиша в одній фразі. І Бучинський дозволяє побачити це не як суперечність, а як єдиний духовний нерв творчості поета.

Усе це — фрагменти великого бачення, яке формує Дмитро Бучинський у своїх роботах. Його Шевченко — не той, що в рамці, не ідеалізований і не одновимірний. Це Шевченко, що живе у слові як біль і просвітлення водночас. Це поет, який не прагнув бути правим, а прагнув бути чесним — і ця чесність, ця страшна, нестерпна чесність, є, можливо, найглибшим філософським жестом, який тільки можна уявити. І саме це, у підсумку, дозволяє говорити про Бучинського не лише як про інтерпретатора, а як про

духовного співрозмовника Шевченка — того, хто почув його не лише словами, а всією душею.

Проведений огляд творчості Дмитра Бучинського дозволяє сформувати цілісне уявлення про характер його дослідницької діяльності, філософсько-інтерпретаційну методологію та теми, яким він надає пріоритет у власному осмисленні української літератури. У центрі його уваги — тексти, що вимагають не лише аналітики, а й внутрішнього слухання, діалогу, герменевтичної присутності. Найбільш глибоко це виявляється у його прочитанні творчості Тараса Шевченка, зокрема — в аспекті христологічної інтерпретації, яка стала предметом окремого філософського осмислення.

По-перше, слід підкреслити, що Дмитро Бучинський — не традиційний літературознавець у формальному значенні цього терміна. Його тексти не вкладаються у жорсткі рамки академічного аналізу. Навпаки — він постійно розширює межі літературознавства, поєднуючи інтуїцію, релігійну чутливість, філософську уважність і екзистенційне переживання тексту. Це дозволяє йому створювати не просто дослідницькі праці, а інтелектуально-духовні простори, в яких читач не отримує готових інтерпретацій, а вступає у співбуття з поетичним словом.

По-друге, твори Бучинського засвідчують його глибоке зацікавлення не лише естетичними властивостями поезії, а передусім — її антропологічним і богословським потенціалом. Він розглядає поетичний текст як простір, у якому формулюється, випробовується, а часто — і мовчки промовляється істина. Особливе місце у його роботах займають проблеми мовчання, присутності, внутрішньої боротьби, християнського архетипу жертви та молитви — мотиви, що є наскрізними не лише у творчості Шевченка, а й у всьому масиві української духовної культури.

По-третє, у творчості Бучинського чітко проглядається орієнтація на цілісне, феноменологічне прочитання літератури. Його інтерпретаційна стратегія — це не стільки деконструкція тексту, скільки виявлення його «дихання», ритму, болю. Він не ділить поезію на жанри, мотиви, концепти — навпаки, шукає в ній центральну вісь, яка тримає все разом. Такою віссю у випадку з Шевченком стає постать Христа — не як літературного образу, а як глибинної духовної присутності, яка структурно й етично формує весь світ поетичного мислення.

По-четверте, Бучинський уникає категоричності й декларативності. Його стиль — сповнений обережності, смирення, внутрішнього заглиблення. Він не стверджує, а припускає, не виносить остаточних оцінок, а формулює стани. У цьому — не слабкість, а сила його мислення: він прагне не домінувати над текстом, а слухати його. І саме це, як показує огляд його творчості, є визначальною рисою його дослідницької інтенції — бажання не аналізувати літературу, а розмовляти з нею.

По-п'яте, варто відзначити також цінність Бучинського для сучасного українського гуманітарного знання. У контексті пострадянської деконструкції релігійної свідомості його роботи повертають увагу до духовного виміру поетичного слова — не як до архаїчного релікту, а як до живого джерела етичної ідентичності. Його тексти можуть бути використані як приклад не лише літературного аналізу, а й культурного самопізнання, що базується на діалозі з текстом, з традицією, з Богом.

Таким чином, творчість Дмитра Бучинського постає як унікальне явище сучасної гуманітарної думки в Україні. Його філософський підхід до поезії — це не втеча від точності, а прагнення до правди глибшої за формули. У його працях слово — це завжди більше, ніж текст: це жест, присутність, молитва. І

саме в цій багатоплановій структурі — сила його інтерпретації, яка заслуговує на подальше наукове осмислення.

2.2. Методологічні підходи Д. Бучинського до аналізу творчості Т. Шевченка

Питання методології завжди стоїть у центрі серйозного наукового аналізу, особливо тоді, коли мова йде не про суто технічне прочитання тексту, а про спробу осмислення світоглядної, філософської чи духовної сутності автора. У випадку з Дмитром Бучинським це набуває особливої ваги, адже його підхід до творчості Тараса Шевченка не є поверховим або виключно літературознавчим. Навпаки — він виходить далеко за межі традиційної текстології і тяжіє до синтетичного бачення, у якому поєднуються елементи філософського аналізу, богословської екзегези, герменевтики, культурології та моральної антропології. Його прочитання Шевченка — це, передусім, спроба увійти в живу тканину слова, доторкнутися до внутрішньої логіки поетичного мислення, не як до набору тем і мотивів, а як до форми життя, яка переживається, а не просто спостерігається.

Методологічне осердя Бучинського — це, без сумніву, герменевтичне прочитання, але не в академічному чи формалізованому сенсі. Його герменевтика не про правила, а про слухання. Він не нав'язує тексту свою інтерпретацію, не прагне однозначності. Радше, він намагається вловити внутрішній ритм шевченкової поезії, простежити, як у ній розгортається думка, почуття, сумнів, віра [4, с. 51]. І саме тому у його підході так важлива роль контексту — але не лише історичного, а й духовного, етичного, особистісного. Адже, як зазначає сам Бучинський, Шевченка не можна зрозуміти без розуміння його болю, його бунту, його молитви [4, с. 86].

Разом із тим, варто зауважити, що дослідник уникає механічного використання наукових шаблонів. Його методологія не є жорстко структурованою схемою. Вона радше гнучка, інтуїтивна, відкрита до нюансів. Він дозволяє тексту Шевченка самому формувати спосіб свого прочитання. І це є своєрідним етичним жестом — жестом поваги до автора, до його внутрішнього світу, до його сумнівів і прозрінь [22, с. 35]. Тому в працях Бучинського майже відсутній «апаратний» стиль аналізу: його тексти не завалені цитатами з філософських авторитетів чи складними конструкціями. Замість цього — жива мова, глибока зосередженість, постійне прагнення до правди — не академічної, а особистої, пережитої.

Цікаво, що в основі методології Бучинського лежить переконання, що література, особливо така, як шевченкова, — це не лише мистецтво, а й форма буття [3, с. 26]. І тому читати Шевченка — це не просто аналізувати його образи, сюжети, мотиви, а занурюватися в його душу, в його уявлення про справедливість, віру, гріх, про народ і людину [19, с. 77]. Таке читання вимагає не лише інтелектуального зусилля, а й внутрішньої участі. І саме тому методологія Бучинського близька до етико-філософського прочитання — вона не зводиться до інтерпретації, а прагне спілкування, зустрічі, навіть конфесійного діалогу [10, с. 171].

У цьому підрозділі спробуємо простежити, з яких елементів складається методологічне поле Дмитра Бучинського, як він вибудовує свої аналітичні рамки, як співвідносить текст з духовним і національним контекстом. Особливу увагу буде приділено його богословським основам, ролі християнської екзегези, а також тому, як у його роботах реалізується принцип інтерпретаційної відкритості [16, с. 145]. Адже саме через метод можливо зрозуміти глибину бачення, яку Бучинський вкладає у свої тексти, і,

відповідно, побачити в новому світлі Тараса Шевченка — не лише як національного символу, а як постать світового духовного масштабу.

Усе, що Дмитро Бучинський робить у своїй інтерпретації Шевченка, з першого погляду здається дуже простим: він читає поезію. Але в цьому «простому» — велика складність. Бо його читання не аналітичне у вузькому сенсі, не механічне, не схоже на звичайну філологічну вправу. Він не розбирає текст, не розкладає його по поличках, не шукає ключі, якими можна відімкнути певні «зашифровані» сенси. Його спосіб читання — це, радше, перебування всередині тексту, в межах його дихання. Він уважний не до того, що написано, а до того, що звучить поміж рядками. І саме в цій уважності — суть його методології [4, с. 57].

Бучинський працює з Шевченком, наче з живою людиною. Він не трактує поета як об'єкт для дослідження — швидше як співрозмовника, якого варто не «вивчати», а «чути» [4, с. 18]. У цьому — фундаментальна відмінність його підходу від багатьох академічних моделей, які намагаються осягнути текст через категоризацію. Бучинський, навпаки, уникає категорій, бо вважає, що істинне розуміння можливе лише через наближення — делікатне, повільне, терпляче. Він ніби відмовляється від ролі знавця, щоб набути іншої ролі — слухача. І в цьому жесті мовчазної поваги до тексту, до внутрішньої правди поета, — його філософське кредо.

Його аналіз завжди десь між: між словом і тишею, між емоцією і розумом, між духовною сповіддю і холодним історичним досвідом. Він не ставить жорстких меж між «естетичним» і «етичним», між релігійним і національним [8, с. 143]. Усе в нього взаємопроникне, органічне, вкорінене одне в одне. Він не ділить Шевченка на частини — ранній, пізній, «Кобзарний», «академічний» чи «народний». Для нього є один Шевченко — у всій своїй складності, болючості, напруженій духовній щирості. Саме з цієї

цілісності і виростає його спосіб думання. Бо він переконаний: тільки той, хто здатен побачити цілісність, може щось сказати про суть [7, с. 51].

У центрі уваги Бучинського завжди — не образ, а стан. Не сюжет, а рух духу. Він читає поезію не як фіксований продукт, а як процес. Тому його метод не має чітких інструментів, якими можна виміряти чи відтворити цей підхід у лабораторних умовах. Це метод віри. Не релігійної — віри в слово. Віри в те, що текст відкриється, якщо ти прийдеш до нього не з амбіцією, а зі смиренням [5, с. 113]. І цей підхід — дуже рідкісний. Бо для нього інтерпретація — не акт інтелектуального домінування, а акт співбуття.

Його тексти не перевантажені поняттями. Але в них є особливий ритм — такий, який зчитується не логічно, а інтуїтивно. І саме в цьому ритмі відчувається присутність думки, яка шукає не формули, а правду. Він не боїться суперечностей, бо вважає, що в істинному — завжди є напруга [19, с. 375]. Шевченко в його прочитанні — це людина граничного досвіду, що стоїть між мовою й німотою, між протестом і вірою, між розпачем і надією. І сам Бучинський, насправді, весь час перебуває в цьому ж межовому стані — десь між критиком і свідком, між читачем і співрозмовником.

У його способі говорити про Шевченка відчувається постійна присутність діалогу. Не такого, що ведеться з позиції зверху, а рівного, втомленого, але чесного діалогу. І цей діалог — не лише з текстом, а з часом, з народом, з вірою. Він розуміє, що творчість Шевченка — це не набір ідей, які можна ідентифікувати й пояснити. Це живий організм, який дихає, змінюється, опирається. І тому метод Бучинського — це не метод розтлумачення, а метод присутності. Метод того, хто залишається поруч, навіть коли не має готових відповідей [28, с. 101].

І коли він говорить про страждання у Шевченка — він не розглядає його як естетичний елемент. Він бачить у ньому етичну енергію. Бачить

страждання як мову, якою говорить правда. І тому, коли Шевченко пише, що Бог мовчить — Бучинський не трактує це буквально. Він відчуває: це крик, адресований не в порожнечу, а до того, хто мовчить, бо слухає. Бо в тиші — найглибша відповідь. І саме цю тишу Бучинський приймає як простір розуміння [4, с. 46].

Він мислить філософськи, але не академічно. Він мислить духовно, але не догматично. І саме в цьому — унікальність його підходу. Він не прагне системи. Він шукає зв'язок. Бо вірить: поезія — це не про структуру, а про з'єднання. З'єднання людини з людиною, народу з пам'яттю, слова з серцем. І саме тому його тексти, як і шевченкові, — не завершені. Вони відкриті. Вони живі [20, с. 112].

Особливість способу мислення Дмитра Бучинського полягає в тому, що він не намагається відокремити Шевченка-поета від Шевченка-людини, а ще менше — від Шевченка-філософа. Для нього між цими поняттями не існує прірви. Він не розглядає творчість Кобзаря як щось завершене, зафіксоване в часі. Навпаки — в тексті Шевченка він бачить рух, дію, постійне напруження духу [4, с. 17]. І саме в цій динаміці Бучинський знаходить основу для свого методу. Він не формалізує — він наближається. Його інтерпретація — це жест. Вона тягнеться до живого тексту не рукою фахівця, а серцем людини, яка прагне не лише знати, а й відчути.

Методологія, яка народжується в такому підході, не є уніфікованим інструментом. Вона не піддається класифікації, бо живе в межах інтуїтивного. У Бучинського немає формули, за якою він зчитує поета. Його інтерпретаційна практика більше нагадує духовне слухання, ніж літературознавчий аналіз [4, с. 22]. Він відчуває тишу між рядками, зупинки, у яких поет, мовчки, ніби сам до себе, каже найважливіше. Саме це відчуття тиші — не як відсутності звуку, а як осередку смислу — є ключем до

Бучинського. Він вірить, що не завжди найголосніше промовляє слово. Іноді — погляд, пауза, злам інтонації, втома або прощення в середині фрази [12, с. 133].

Цей тип інтерпретації передбачає інакшу відповідальність. Не просто перед текстом, а перед тією правдою, яка в ньому захована. Бо поезія Шевченка для Бучинського — це не тільки культурний артефакт. Це спосіб мовлення душі в час, коли душа не має іншого способу бути [8, с. 149]. І він, як інтерпретатор, вступає з цим голосом у довгий, тихий діалог. Він не поспішає давати висновки, не прагне домінувати над текстом, навпаки — він дозволяє йому говорити так, як той сам хоче. І це вже не метод, це — слухання, у якому народжується розуміння.

Те, що найбільше вражає в підході Бучинського — це відсутність претензії на остаточність. Його тексти не намагаються поставити крапку. Він, скоріше, запрошує до співпереживання. І саме в цьому — етична сила його мислення. Бо інтерпретація у нього — це не дія розуму, а дія сумління [19, с. 372]. І коли він пише про страждання у Шевченка, він не відмежовується, не говорить «вони», а каже «ми». Бо для нього читання поезії — це спосіб зустрітися з собою в іншому. І в цій зустрічі немає поділу на аналітика й текст. Є лише взаємне вдивляння — очей поета і очей тлумача — у спільну глибину.

Усе це формує особливе поле інтерпретації, яке тяжіє до розуміння поезії як духовної практики. І тоді поняття «метод» перестає бути технічним. Воно перетворюється на спосіб буття. І Бучинський у цьому бутті — щирий, без захисту, без інтелектуального щита. Він читає Шевченка так, як моляться: не для того, щоб зрозуміти, а щоб відгукнулося. І саме це робить його тлумачення правдивими. Бо в них — не доказ, а присутність. Не демонстрація знання, а подих, у якому кожне слово має вагу тіла, пам'яті, долі [16, с. 144].

Саме тому його інтерпретації не відбуваються «зовні» тексту. Вони ростуть у середині нього. Вони не шукають ключів — вони шукають дверей. І коли їх знаходять, не завжди відчиняють навстіж. Бо знають: у великому тексті, як і в людині, є речі, яких торкатися слід обережно. У цьому теж — метод. Метод, що тримається на пошані, а не на всезнанні. На бажанні пізнати — не заради володіння, а заради порозуміння [4, с. 28].

І ось тут стає зрозуміло, що методологічний підхід Бучинського — це не результат вибору між історизмом і психологізмом, не між текстуалізмом і філософською герменевтикою. Це спосіб бути із Шевченком так, як з другом, якого не завжди розумієш, але завжди слухаєш. І в цьому слуханні народжується правда, яка не має назви, але має силу.

Аналіз методологічного інструментарію, що його застосовує Дмитро Бучинський у процесі осмислення творчості Тараса Шевченка, дозволяє зробити низку принципових висновків про особливості його інтерпретаційної практики та філософсько-аналітичного стилю.

По-перше, метод Бучинського ґрунтується не на формальних філологічних схемах, а на герменевтичному підході, що тяжіє до діалогу з текстом. Його герменевтика не є академічно-структурованою чи логічно зумовленою — навпаки, вона відкрита до нюансів, інтуїтивна, етично вмотивована. Він підходить до твору не як дослідник до об'єкта, а як співрозмовник до живої істини. Цей підхід передбачає не лише інтелектуальну, а й духовну включеність у поетичну тканину тексту.

По-друге, Бучинський використовує так звану етико-філософську герменевтику, що поєднує чутливість до слова з глибинною увагою до внутрішнього досвіду автора. Для нього інтерпретація не є аналітичним розбиранням тексту на складові частини, а актом емпатії, співприсутності, духовного наближення. Він уникає раціонального дистанціювання і натомість

культивує тишу, увагу до інтонації, до тих моментів у тексті, коли поет, здається, говорить не словами, а мовчанням.

По-третє, у своїх працях Бучинський демонструє глибоке розуміння онтологічного та екзистенційного виміру шевченкової поезії. Для нього вірш — це не просто комунікативний акт, а форма буття, духовний жест. Методологія, яку він застосовує, не обмежується категоріями «теми», «мотиву», «жанру» — вона прагне вловити енергетику слова, його світоглядну напругу, ту онтологічну вертикаль, що пронизує поетичний простір.

По-четверте, Бучинський постійно підкреслює важливість інтерпретаційної відкритості. Він уникає однозначних висновків, редукцій і спрощених моделей. Його тексти — це спроби наближення до істини, а не фіксації істини. Його метод є не домінуванням над текстом, а слуханням, у якому важлива не відповідь, а тиша після питання. Це своєрідне «читання зсередини», коли аналіз стає актом духовної присутності.

По-п'яте, у Бучинського простежується прагнення поєднати екзегетичну і філософську традиції, зокрема в контексті осмислення християнських і христологічних мотивів у творчості Шевченка. Він не читає поета через призму церковного канону, однак його прочитання має чітко виражений богословський підтекст. Метод Бучинського — це герменевтика віри, у якій ключовою категорією є не «значення», а «присутність».

Узагальнюючи, можна стверджувати, що методологічні підходи Дмитра Бучинського мають унікальне значення для сучасного шевченкознавства. Вони дозволяють не лише розширити горизонти академічної інтерпретації, а й повернути дослідницьку увагу до глибинного, екзистенційного рівня шевченкової поезії. Його філософсько-герменевтична стратегія стає тим містком, який поєднує поезію й молитву, аналіз і мовчання, слово й буття. І

саме тому метод Бучинського є не лише інструментом аналізу, а формою духовної участі в тому світі, який постає в слові Тараса Шевченка.

2.3. Ключові тези Д. Бучинського щодо філософських аспектів творчості Т. Шевченка

У процесі тривалого діалогу з шевченковим текстом, де немає остаточних відповідей, а є постійне перебування у стані внутрішнього слухання, Дмитро Бучинський поступово формує коло головних ідей, які, за його глибоким переконанням, є стрижневими у філософському вимірі творчості Кобзаря. Ці ідеї не вписуються у схеми традиційного академічного аналізу, бо не постають із логіки теоретичної конструкції. Вони народжуються з діалогу — тривалого, напруженого, чесного — з болем і совістю поета, з його вірою, його сумнівом, його незагойною тугою за справедливістю. І саме з цього постійного вдивляння в текст, а не з наміру його раціонально систематизувати, і постають ключові тези Бучинського як спроба окреслити обриси того духовного світу, який не завжди можливо виміряти, але завжди можна відчувати.

Бучинський, як мислитель, не зосереджується на поверхневому окресленні «тем» чи «мотивів». Для нього шевченкова поезія — це завжди більше, ніж набір ідей: це пульсуюче життя, що вимагає повного занурення. І саме тому його спроба сформулювати філософські засади шевченкової поетики — це не перелік, а радше духовна мапа [4, с. 15]. У цій мапі кожна теза — не результат абстрактного умогляду, а відповідь на досвід. Шевченків досвід — і людський, і національний, і екзистенційний — проходить крізь фільтр християнської свідомості, і тому будь-яка філософема у його текстах має духовний ґрунт [16, с. 142].

Філософія, яку Бучинський вичитує у Шевченка, не є теоретичною дисципліною. Це філософія життя, вимолена на засланні, вистраждана в

кожному вірші, вписана у долю [8, с. 148]. У його розумінні, Шевченко — не мислитель у звичному сенсі слова, не теоретик, не системотворець. Але він — носій світоглядної сили, яка не менш вагома, ніж найвеличніші концепції доби [7, с. 139]. І саме в цьому полягає радикальність Бучинського: він стверджує, що шевченкова поезія є філософією — але філософією у формі молитви, сповіді, пророцтва [4, с. 20].

Тези Бучинського не мають вигляду постулатів. Вони не претендують на універсальність. Але в кожній із них — жива рефлексія. Він говорить не з амвона, а з глибини свого розуміння тексту. Його головна мета — не довести, а наблизити. Не переконати, а відкрити. І тому в його підході немає декларативності. Є спроба подивитися в той самий бік, куди дивився Шевченко. І побачити — бодай щось. У кожній тезі Бучинського — тонкий духовний дотик до великого болю й великої надії, що пронизують поезію Кобзаря. Йдеться не про схоластику, а про бачення [12, с. 134].

Філософія у творчості Шевченка, так, як її сприймає Дмитро Бучинський, — це не лише спосіб мислення, а форма виживання духу. Її не треба розпізнавати за допомогою теоретичних інструментів, вона не вкладається у філософські таблиці чи схеми. Вона постає на грані — там, де людський досвід стикається з незбагненим, де мова починає спотикатися, де сенс народжується не з логіки, а з болю [16, с. 144]. Саме в цьому — та особлива площина, яку Бучинський щоразу намагається витлумачити, залишаючись у тонкому полі між текстом і тишею. Він не прагне викласти систему думок Шевченка, бо знає: система не пояснює серця. Натомість він вичитує з поезії щось глибше — пульс світогляду, етичну напругу, душевну вертикаль [14, с. 84].

Шевченкова філософія, за Бучинським, не є описом світу — вона є його переосмисленням. Не спостереженням, а переживанням. І саме тому так

важко відокремити думку від емоції, ідею від болю, істину від сумніву. Поет у цьому випадку — не митець у класичному сенсі, а, швидше, пророк, що сам втрачає голос від крику, і водночас не має права мовчати [19, с. 373]. Бучинський вловлює цю межову позицію дуже тонко. Він не подає Шевченка як ідеолога, не зводить його до ролі національного голосу. Він бачить у ньому людину, яка стоїть посеред руїни й говорить, бо інакше — зрадить себе. Його слово — це не акт творення, а акт порятунку [9, с. 66].

Саме тому у філософському вимірі творчості Шевченка, як його розуміє Бучинський, завжди присутній напружений діалог із Абсолютом. Це не завжди молитва, не завжди докір, не завжди виклик. Але це завжди — звернення [4, с. 23]. Текст завжди адресований. Він завжди десь між тим, хто читає, і тим, хто слухає «там». У цьому зверненні — головне: бажання бути почутим. І цей голос, який блукає серед ночі, серед невідомого, серед історичної темряви, не шукає відповіді — він шукає причетності. Бучинський це розуміє, і тому його інтерпретація не вириває філософські тези з контексту життя. Навпаки — він вчиться слухати, як філософія мовчки проходить через поетове тіло, через його дні, заслання, листи, сні, втрати. І тільки з цього болю виростає думка [8, с. 150].

Окрема площина — це те, як Бучинський сприймає Шевченкову поезію як етичний простір. Не як моральну декларацію, а як територію внутрішньої боротьби. Бо думка, як вірить Бучинський, у Шевченка не відділяється від відповідальності. Кожне слово, навіть найдобріше, якщо не підкріплене дією, перетворюється на зраду [4, с. 21]. І тому поет не може дозволити собі байдужості. У його філософії — навіть не меседж, а стан свідомості, що не дає заснути, не дає звикнути, не дозволяє сховатися. Ця філософія — як дотик до вогню: ти не можеш його тримати, але не можеш і відпустити. І

Бучинський дозволяє нам це відчуті: не зрозуміти, не пояснити, а саме — відчуті, як палить [16, с. 146].

Він часто підводить читача до думки, що Шевченко не був мислителем у класичному сенсі, бо не мав на меті створити ідеологію. Але при цьому — був одним із найглибших філософів свого часу, бо не сховав жодної своєї істини [12, с. 134]. Його філософія — не в тезах, а в жестах. У зверненнях до Бога, у розчаруваннях, у тому, як він мовчить про деякі речі [8, с. 149]. І Бучинський бачить це — бо сам вміє мовчати поруч із текстом. Це мовчання — не порожнеча, а форма поваги до тієї правди, яку не можна виголосити. І саме тому його інтерпретація завжди трохи напівтіньова, але від того — ще глибша [14, с. 85].

Можливо, найважливіше, що вдається Бучинському, — це не проголосити істину, а нею поділитися. Він не подає філософські думки Шевченка як відповідь, а як живу присутність. Як щось, що має бути не доведеним, а прожитим. У цьому — головна етична якість його роботи. Бо він не стоїть над текстом. Він стоїть у ньому. І саме тому кожна його теза — це не завершення думки, а її відлуння [7, с. 138]. Його інтерпретація — це запрошення до руху, до співприсутності, до чесної співрозмови з поетом, який і після смерті не знімає з себе тягара сказаного.

Глибина філософських осягань, які Бучинський відкриває у Шевченковій творчості, вражає саме тим, що не тримається логіки силогізмів, не апелює до зовнішнього філософського апарату, а натомість проростає з тексту — із його мовчазних пластів, із того, що в поезії не артикульовано прямо, а народжується в паузі, в недомовленості, в самій структурі погляду [16, с. 145]. У цьому сенсі Бучинський бачить Шевченка не як «поета філософії», а як людину, яка змушена була філософствувати, бо не могла мовчати перед лицем трагедії [3, с. 27].

Істинна філософія, як її трактує Бучинський, — це не система понять, а форма внутрішнього спокою, що приходить лише після граничного досвіду. В такому підході Шевченкова поезія перестає бути текстом, а перетворюється на подію [9, с. 66]. Подію, що триває навіть після прочитання. Бо Шевченкове слово не закінчується крапкою — воно завжди спрямоване в майбутнє. І Бучинський відчуває це як своєрідний «екзистенційний резонанс», який не піддається формальному аналізу, але глибоко впливає на свідомість. Він не говорить про «ідеї» поета як про готові істини, а як про вогнища, довкола яких можна зібратися, щоб зрозуміти, хто ми є [4, с. 25].

Ті філософські смисли, що з'являються у Бучинського під час осмислення Шевченкової поезії, часто не проголошуються як тези. Вони народжуються з досвіду читання. Це ті випадки, коли слово несе в собі більше, ніж можна виміряти. У цьому Бучинський, свідомо чи ні, наближається до феноменологічного типу мислення, де головне — не аналіз структури, а досвід присутності. Тобто поетичний текст для нього — це місце зустрічі з істиною, яка не проголошується, а відкривається. Він не пояснює Шевченка, не трактує його в межах тієї чи іншої традиції — він входить у простір його бачення й намагається жити в ньому, хоча б на мить [19, с. 374].

Власне, тому його інтерпретація завжди наповнена тривогою. Бо він не читає Шевченка з позиції безпечного спостерігача. Його присутність у тексті — це завжди ризик. Ризик бути потривоженим. І саме ця настанова на тривожне читання, яке не дозволяє розслабитися, яке вимагає етичного зусилля, — одна з найглибших філософських інтенцій, які Бучинський передає. Він переконаний, що поезія Шевченка — це не краса у звичному розумінні, а болісна правда, яка приходить надто пізно і тому мусить бути сказана голосно. І ця правда — не інтелектуальна, а моральна. Не зручна, а викривальна [3, с. 27].

У погляді Бучинського, філософія Шевченка — це філософія пророка, який не знає, чи хтось його почує, але мусить говорити. У цій самотності говоріння — глибина. Поет не будує конструкцій — він випалює істину зсередини. І кожне слово для нього — не засіб, а вчинок. Бучинський наголошує, що Шевченкова думка не потребує легітимації від академії, бо вона вже освячена стражданням. І ця думка — не абстрактна, а звернена до конкретного — до людини, до нації, до часу, до Бога. У цьому — її жорстка етичність. Бо коли слово промовляється з болю, воно не може бути нейтральним [14, с. 86].

Інтерпретація Бучинського змушує замислитися не лише над тим, що сказано у Шевченка, а й як це сказано. І в цьому теж — філософія. Бо форма, інтонація, тон, пауза — усе стає важливим. Бучинський учить бачити не лише текст, а його дихання. І це особливий тип філософського сприйняття — той, що не вимагає аргументації, бо він базується на довірі до мовчазного. Це довіра, яка виникає тоді, коли правда не потребує доказів. Бо вона вже стала життям [21, с. 268].

Саме тому він так часто підкреслює: розуміння Шевченка — це не інтелектуальна подія, а духовне переживання. Це не момент пізнання, а тривалий процес наближення. І в цьому процесі — постійна напруга. Бо істина, як писав сам Шевченко, не дається без болю. І саме тому Бучинський так часто зупиняється не на темах, а на відчуттях. Він намагається передати те, що не передається словами. Його думка — не прояснення, а освітлення. І в цьому освітленні читач бачить, що поет мислив не головою, а серцем. І що це мислення — найвищий тип філософії.

У результаті аналітичного опрацювання ключових філософських тез Дмитра Бучинського щодо творчості Тараса Шевченка можна дійти висновку, що його підхід вирізняється унікальною здатністю поєднувати

літературознавчу рефлексію з духовно-філософським заглибленням у поетичний текст.

По-перше, центральною ідеєю інтерпретації Бучинського є переконання, що Шевченкова поезія є не просто художнім відображенням історичних чи соціальних реалій, а формою філософського мислення в поетичному вираженні. За Бучинським, це мислення не структурується у вигляді системи чи категоріального апарату, але має екзистенційну напругу, етичну вертикаль і духовний центр, яким у багатьох випадках постає Христос.

По-друге, Бучинський послідовно наголошує на тому, що філософія Шевченка формується у межовому досвіді — у ситуації страждання, історичної руїни, національного приниження. Саме тому ключовими для нього є такі категорії, як біль, сумління, гідність, віра, внутрішній опір. У його тлумаченні Шевченко — це не митець, що творить образи, а пророк, що свідчить про істину в умовах, коли ця істина нічого не гарантує, але все означає.

По-третє, у тезах Бучинського простежується особливе бачення філософії як форми молитви, сповіді, мовчання. Він акцентує на тому, що у Шевченка важливо не лише те, що сказано, а й як сказано: інтонація, пауза, повтор — усе це несе філософське навантаження. Тому аналіз поезії Кобзаря має здійснюватися з особливою етичною чутливістю, з внутрішньою обережністю і повагою до невисловленого.

По-четверте, Бучинський не редукує Шевченка до ідеолога чи морального авторитета. Він послідовно демонструє, що у творчості поета діє постійна внутрішня напруга між сумнівом і вірою, між правдою й розпачем, між словом і мовчанням. І саме в цій напрузі розкривається справжня філософська глибина його поезії — як простору етичного випробування й пошуку сенсу.

По-п'яте, Бучинський бачить Шевченкове філософствування не як результат логічного мислення, а як форму переживання істини. Для нього поет мислить серцем, і ця форма мислення не менш глибока за традиційну філософську аргументацію. Філософія у Шевченка — це голос, що промовляє з тиші, з молитви, з досвіду безвідповідальності історії й відповідальності перед совістю.

Таким чином, у підході Дмитра Бучинського до філософських аспектів поезії Тараса Шевченка закладено глибоку герменевтичну, етичну й духовну чутливість. Його ключові тези не мають характеру декларацій чи універсальних істин — навпаки, вони спонукають до співпереживання, до входження в духовний ритм тексту. Бучинський не намагається завершити діалог із Шевченком — він його продовжує, розгортає, запрошує читача стати учасником цієї великої внутрішньої розмови про людину, народ, віру, правду і присутність Бога в поетичному слові.

РОЗДІЛ 3. ХРИСТОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ В ІНТЕРПРЕТАЦІЇ Д. БУЧИНСЬКОГО

Інтерпретація христологічних мотивів у творчості Тараса Шевченка завжди становила складне й водночас тонке поле літературознавчого, богословського та філософського аналізу. Серед сучасних дослідників, які наблизилися до осмислення цього пласту поезії Кобзаря з особливою чутливістю й глибиною, виразно виокремлюється Дмитро Бучинський. Його підхід не вписується в рамки традиційної герменевтики чи історико-літературної критики. Це радше форма внутрішнього слухання — вдумливого, повільного, етично вкоріненого прочитання, у якому образ Христа не є риторичним прийомом чи тематичною категорією, а стає центром духовної гравітації поетичного тексту.

Особливістю інтерпретації Бучинського є відмова від формалізму, схематизму, догматичного мислення. Він розглядає Шевченкову поезію не як джерело теологічних тез, а як простір існування екзистенційного діалогу з Абсолютом. У цьому діалозі постать Христа функціонує не як символ, а як живе присутнє — іноді явне, іноді ледве вловиме — у кожному зітханні поета, у кожній паузі між словами, у самому болю, що просвічує між рядками. Саме тому христологія у тлумаченні Бучинського не є структурою — це стан. Не концепція — а спосіб дихання тексту.

У межах цього розділу розглянуто ключові смислові й філософські виміри христологічної інтерпретації творчості Тараса Шевченка, запропоновані Дмитром Бучинським. Йдеться не лише про аналіз окремих образів або мотивів, а про виявлення глибинної парадигми духовного сприйняття поета — як такого, що переживає Христа не як доктрину, а як живу істину, як особисту етично-екзистенційну подію. Такий підхід відкриває нові горизонти не лише у шевченкознавстві, а й у філософії культури загалом, адже дозволяє побачити слово поета не тільки як національний код, а як форму внутрішнього богослов'я — мовчазного, але промовистого.

3.1. Аналіз христологічних аспектів у працях Д. Бучинського

У кожному справжньому прочитанні великого тексту присутнє не лише бажання зрозуміти, а й потреба доторкнутися до його внутрішнього джерела — того, що не зводиться до змісту, структури чи літературного контексту. Христологія як особливий тип сприйняття світу, де все підпорядковане тиші жертви, глибині любові, болю істини та надії спасіння, не може бути зведена до сукупності мотивів або тем. Вона живе у способі бачити. Вона не диктує відповіді, але постійно ставить людину перед вибором. І саме в такому тонкому, етичному, світоглядному полі осмислює христологічні виміри шевченкової творчості Дмитро Бучинський.

Його праці — це не аналіз у звичному сенсі слова. Це спроба мовчки вслухатися в те, як Христос присутній у слові Шевченка. І ця присутність — не завжди очевидна, не завжди літературно оформлена. Іноді — лише тінь, інтонація, здогад, що раптом стає проривом. Бучинський не вибудовує богословську систему. Він іде за поетом, але не наздоганяє його — йде поруч. І саме тому його тлумачення христологічного не є відстороненим розглядом релігійних символів. Навпаки — це завжди співпереживання [11, с. 193].

Його увага до образу Христа — це не просто акт філолога. Це — жест віруючого, який бачить у Христі не персонажа, а подих [4, с. 31].

У працях Бучинського Христос не є об'єктом опису. Він є присутністю, що наповнює текст Шевченка зсередини. Ця присутність має безліч вимірів — від явного, коли ім'я Спасителя звучить у рядках, до глибоко закодованого, коли сама структура поезії нагадує шлях на Голгофу [6, с. 115]. Бучинський намагається уловити цю багатовимірність. Він не замикає себе в жодному жанровому чи філософському коді. Він діє як читач, який стоїть перед таїнством, і його завдання — не розгадати його, а не зневажити [3, с. 24].

У цій тиші перед словом, у цій внутрішній обережності й народжується унікальний спосіб прочитання христології у Шевченка, який Бучинський послідовно розгортає у своїх працях [7, с. 142]. Це прочитання не зводиться до релігійної тематики. Воно — про дух. Про віру, яка не оформлена в догмат, але втілена в музику страждання і правди. У такому ключі Бучинський бачить Христа у Шевченка як того, хто не стільки спасе, скільки відкриє людині її істинну сутність. І ця сутність — не в перемозі, а в любові, яка здатна нести хрест [10, с. 173].

Саме тому його підхід до христологічних аспектів — це не теологічне коментування, не спроба впорядкувати символи. Це — досвід. А досвід не вкладається в рамки. Він говорить зсередини. І ця внутрішність — головна якість аналізу Бучинського. Він не просто читає поета. Він стає частиною його болю. І в цьому болю — й народжується Христос як відповідь. Як присутність, що не потребує підтверджень. Як світло, яке не завжди видно, але завжди є [1, с. 38].

Коли Дмитро Бучинський підходить до тлумачення христології у творчості Шевченка, він не вибудовує догматичних структур, не прагне класифікувати образ Христа за схемами церковної традиції. Навпаки — у

його підході відчутне постійне прагнення зберегти живе дихання поетичного тексту, залишити простір для невизначеного, для сакрального, що не потребує прямого означення [12, с. 136]. У працях Бучинського образ Христа — не фігура теологічної полеміки, а глибинний духовний маркер, що проростає у кожному важливому сюжеті, де йдеться не лише про спасіння, а й про терпіння, страждання, про зраду і правду, про пошук істини посеред темряви [5, с. 92].

Бучинський підкреслює, що Христос у Шевченка не функціонує як готовий символ, і тим більше не як зразковий сюжет. Це радше постійна присутність, що зчитується у внутрішньому ритмі тексту. Вірші, у яких прямо згадується Христос, — «Марія», «Осія. Глава XIV», «Ісаія. Глава 35», «Подражаніє 11 псалму» — становлять лише верхівку айсберга, за якою розгортається цілий спектр натяків, парафразів, алюзій і, що особливо важливо, інтонацій [2, с. 98]. Бо, на думку Бучинського, найглибші христологічні коди Шевченко залишає саме в інтонаційній тканині поезії. Це — його зітхання, його тиша, його раптова лірична різкість. Бучинський не читає ці знаки як випадкові. Для нього Шевченко — поет, який розмовляє з Христом не так словами, як болем [14, с. 88].

Ключовим, без сумніву, для Бучинського є осмислення страждання. І це страждання, як він неодноразово зазначає, у Шевченка набуває христоподібного змісту не лише через форму — не лише через розп'яття, терновий вінець чи хрест, які, безумовно, присутні в метафоричному апараті, — а через саму онтологічну напругу тексту. Він показує, що у поетичному просторі Шевченка біль — це не наслідок, а умова буття [3, с. 113]. І саме це співпадає з євангельським уявленням про Христа: як про того, хто не просто постраждав, а хто прийняв страждання як дорогу до істини. Бучинський наводить приклади, коли герої шевченкової поезії — не лише християнсько

налаштовані персонажі, а й уособлення народного болю, — повторюють у своєму досвіді шлях Голгофи. Йдеться не про буквальне повторення, а про структурну подібність: відчуження, страждання, самотність, і — попри все — надія [3, с. 115].

Ще однією визначальною рисою христологічної концепції у тлумаченні Бучинського є тема жертви. У Шевченка жертва — не лише священнодійство, а форма протесту. Христос, який мовчки несе свій хрест, — це не просто образ покійного Божого Сина, а втілення внутрішнього спротиву світові зла. Так само, у «Кавказі» постає образ мученика, який не чинить збройного опору, але його саме існування — виклик [7, с. 89]. Бучинський читає цю паралель не буквально, а як метафізичну. У нього Христос — не тільки релігійний персонаж, а принцип, архетип, етичний вектор. Він не є кінцевою відповіддю, він — запит, який не дає спокою [3, с. 117].

Особливо глибоко розглядає Бучинський мотив внутрішньої боротьби — між світлом і темрявою, між вірою і розпачем. Його інтерпретація Шевченкового поетичного простору сповнена свідомого парадоксу: поет вірить, але не має спокою; він сповідує правду, але не завжди бачить її здійсненою. І саме в цій постійній етичній боротьбі, на думку Бучинського, і реалізується християнська герменевтика тексту. Бо Христос у Шевченка — це не догмат, це — щоденна внутрішня робота, щоденна Голгофа [3, с. 119]. І тому сам акт писання у Бучинського постає як літургія — не в богослужбовому, а в духовному значенні [5, с. 63].

У своїй інтерпретації «Марії» Бучинський звертає увагу на тональність, на лінію мовчазної присутності болю, що не крик, а ніжна втома. У цьому тексті для нього відчитується образ Христа не лише як Сина, а як Слова — того, що народжується в умовах страждання. І Марія — не лише мати Божа, а мати України, яка тримає на руках свій розіп'ятий народ [3, с. 121]. У таких

образах Бучинський бачить не лише алюзії, а глибокий національний нерв. І тому Христос у нього завжди — між особистим і колективним. Він одночасно живе у кожному рядку і ніколи не вичерпується [6, с. 147].

Зрештою, аналіз христології в працях Бучинського — це не спроба завершити діалог. Навпаки — це відкритий простір. Простір, у якому читач має сам ступити на шлях. Його аналіз не дає відповідей — він створює напругу, яка не дає забути. І саме в цьому — найглибша правда його тлумачення [3, с. 124].

Якщо вчитуватися в поетичний простір, який Шевченко насичує біблійними алюзіями, то одразу стає зрозуміло: йдеться не лише про інтертекстуальну гру, не про образний паралелізм. Тут глибше — тут рана. І коли Бучинський підходить до аналізу цих місць, він не вишукує церковної відповідності, не намагається реконструювати канон, а радше слухає — як із глибин тексту проростає живе християнське серце [1, с. 211]. Він не зводить христологію Шевченка до вчення чи міфу. Його увага спрямована на те, як Христос входить у поезію не ззовні, а зсередини поета, з його власного досвіду болю, приниження, віри, зневіри і знову — надії [3, с. 126].

Цей Христос не героїчний і не монументальний. Він — змучений. Він — майже зниклий. Він іноді лиш згаданий, іноді — лиш натяк. Але завжди — поруч. І саме в цьому поруч Бучинський знаходить ту правду, яку не проголошують гучно. Бо Христос у Шевченка — це не тріумф. Це тиша після розп'яття. Це мати, що стоїть біля труни. Це хрест без свідків. Це слово, сказане вголос — у вітряний степ, де його ніхто не почув, крім Бога. У цьому досвіді Шевченкової поезії Бучинський і вбачає найглибший христологічний пласт — не той, що викладений у катехизмі, а той, що мовчить уночі [3, с. 128].

І коли він звертається до таких творів, як «Великий льох» чи «Осія. Глава XIV», то бачить у них не лише біблійну цитатність. Для нього це — мова самотнього пророка, що говорить із Богом про народ, який уже не чує [3, с. 130]. У тлумаченні Бучинського Христос у Шевченка — це не лише постать, що стоїть між Богом і людьми, це ще й внутрішній голос, сумління, що не замовкає, навіть коли світ уже втомився від моралі.

Бучинський неодноразово підкреслює, що для Шевченка Христос не є лише спасителем — він співстраждає. Його присутність не врятовує автоматично. Вона вимагає. Христос не тільки дає, він і питає. У цьому — вся глибина християнського прочитання поета. Бо коли поет стоїть перед Божою справедливістю, він не прикривається вірою, а оголюється перед нею. І ця оголеність — не літературна, а жива, з потреби правди [1, с. 208].

Саме тому у творах, де мовиться про жертву, про провину, про безвинне страждання — постає Христос. І в цьому виявляється ще один вимір: Шевченко не пише про нього — він пише з ним. Його вірші не є поясненням, вони є спільною молитвою.

У цій моделі Христос не підноситься — він спускається. Він не виносить суду — він слухає. І саме це «слухання», мовчазне, терпляче, присутнє в кожному рядку співпереживання Бучинський вважає головною ознакою Шевченкової христології [3, с. 137]. Поет вірить не в силу, а в милосердя. Він не проголошує віру — він страждає в ній. І тому її не можна забрати. Бо вона — не в догмах, а в ранах.

Врешті-решт, христологічні аспекти у працях Бучинського — це не констатація, не цитатна підтримка тези, а тривале, глибоке, мовчазне стояння біля поетової душі. Там, де вже не залишається слів. Там, де є тільки один-єдиний образ — і той образ розп'ятого. І у цьому образі — вся правда поезії, і

весь сенс мовчазного шепоту критика, який не замикає текст, а слухає його до самого кінця.

3.2. Порівняння христологічних концепцій Т. Шевченка і їх інтерпретації

Д. Бучинським

Між тим, як слово народжується в поетичній уяві, і тим, як воно потрапляє в поле читацького осмислення, завжди існує простір напруги — простір, у якому сенс не фіксується, а коливається, відлунює, змінюється залежно від погляду. Особливо це відчутно там, де мова йде про такі граничні феномени, як христологія — образ Христа, що переходить межу між релігійним і поетичним, між догматом і чуттям, між містерією й повсякденністю. І коли читаємо Шевченка, ми, хочемо того чи ні, опиняємося в полі цієї напруги. Бо його Христос — не скульптурний образ із католицького храму й не абстрактна істина з богословських трактатів. Це живий, стражденний, глибоко вкорінений у досвід українського буття образ. І саме ця жива христологія, як її переживає поет, стає предметом глибокого розмислу в інтерпретації Дмитра Бучинського.

Тут ми маємо справу з парадоксом: поет, який говорить з болю, і критик, який намагається цей біль прочитати. Вони — з різних епох, з різних обставин, але їх об'єднує дещо значно глибше, ніж історичний чи філологічний контекст: обох цікавить Христос не як фігура сакрального порядку, а як присутність у житті людини. В одному випадку — це переживання, у другому — рефлексія. Але обидва прагнуть до одного: не розповісти, а доторкнутися. Не пояснити, а почути. І саме в цій тонкій межі між автором і інтерпретатором, між словом і коментарем, народжується потреба не просто аналізу, а порівняння — не як формальної процедури, а як способу виявити глибини, що їх не видно в ізолюваному читанні [3, с. 134].

Шевченкова христологія часто залишає читача без прямої відповіді. Це образ, що існує не в центрі поетичної композиції, а на її внутрішніх обширах — як камінь, що лежить у джерелі. Торкнутися його можна тільки, якщо зануритися. І саме такий тип занурення пропонує Бучинський — не через інструменти класичної інтерпретації, а через співчуття, спільне мовчання, граничне відчуття [1, с. 192]. Він не витягає сенси з тексту — він залишає себе в його тіні. І саме тому його прочитання христологічних векторів у творчості Шевченка не просто цікаві — вони перетворюють нас у свідків внутрішньої розмови поета з Богом, якої ми, можливо, й не мали би чути.

Порівнювати тут — означає не зводити до спільного, а помічати нюанси. Шевченко і Бучинський не повторюють один одного, і не можуть повторити — бо один говорить мовою образу, інший — мовою рефлексії. Але це дві сторони одного тривожного сприйняття істини. У Шевченка Христос — це стражденний брат, співвітчизник у неволі, беззахисний серед лукавих, присутній у материнських сльозах, у козацькому краєвиді, у тиші розритої могили. У Бучинського Христос — це фігура етичної осі, він — не той, хто карає, а той, хто дивиться мовчки й чекає, коли до нього звернуться не з церковного обов'язку, а з болю [3, с. 138].

І коли ці два погляди — поета і дослідника — зустрічаються, відбувається те, що можна назвати моментом істинного прочитання. Не нав'язування бачення, а співбуття. І от саме тому цей підрозділ присвячено не просто аналізу чи зіставленню. Його мета — вловити, якою мовою говорить Шевченко про Христа, і якою мовою цю мову чує Бучинський. Де їхній діалог стає ехо, а де — накладенням голосів. І в цьому звучанні, можливо, знайдеться не відповідь, а той самий живий нерв поезії, якого не навчишся в жодному університеті, бо він приходить тільки тоді, коли тремтиш.

Важко уявити собі фігуру, настільки внутрішньо пов'язану з болем, як постать Ісуса Христа у поезії Тараса Шевченка. Його Христос — не фігура догматична, не прикрашений канонічними квітами символ, а майже завжди — внутрішній образ. Той, що говорить зсередини, з найглибшої точки людського сумління. І тому говорити про христологічні мотиви у Шевченка — це не означає рахувати цитати чи розбирати образи. Це означає входити в ту саму зону мовчання, у якій постає слово. І коли Дмитро Бучинський починає читати Шевченка — саме звідси, з тіні, з інтонації, з того, що не сказано, але відчувається — виникає читання іншого порядку: не пояснення, а спроба бути поруч [1, с. 209]. Його інтерпретація не сперечається з Шевченком. Вона не вторгається. Вона просто не дозволяє мовчати тому, що давно було прочитане мовчки.

У цій тиші — і відмінність, і близькість. Бо Шевченко не тлумачить Христа — він із ним говорить. А Бучинський — не переказує поета, а вслухається. Це — різні позиції, але одна зона істини. Христос у Шевченка — присутність, яка одночасно рятує і мучить. Він не приходить із відповіддю. Він не зцілює одразу. Його появу важко навіть назвати «епіфанією» в класичному сенсі. Це не об'явлення — це впізнавання. І ця впізнаваність — у кожному рядку, в кожному натякові на страждання, на несправедливість, на зневагу [1, с. 207]. Шевченко не змальовує Бога — він живе з Його тінню. І саме тому кожен вірш, у якому згадується Христос, відчувається не як релігійний жест, а як дуже особисте свідчення.

Бучинський, працюючи з цим матеріалом, не руйнує цієї внутрішньої вертикалі. Навпаки — намагається вловити, якою мовою промовляє до поета ця присутність. І ця мова — не лише у риторичних фігурах. Вона — у тому, як Шевченко ставить паузу, як повторює, як вириває слово зі звичного контексту [3, с. 137]. І коли Бучинський пише про христологічну

наповненість його поезії, то говорить не про обсяг, а про якість цієї наповненості. Вона — не зовнішня. Вона — неминуча. Її не можна оминати, навіть якщо вона не названа.

У цьому — й сила, й уразливість. Христос у Шевченка — це не сила, що карає, а тиша, яка не дає забути. Не бог, якого бояться, а брат, про якого плачуть. І тут Шевченко виходить за межі літературного: він вступає у простір молитви. Але молитви не декларативної, а надривної, надриву, що народжується не від надії, а від розпачу. Це молитва тих, кого вже ніхто не чує, але які продовжують говорити, бо не можуть інакше [1, с. 209]. У цьому плачі — й Христос, і Шевченко, і народ. І саме тому Бучинський не читає це як один із релігійних шарів. Для нього це — головне тіло тексту, його нерв.

Коли йдеться про порівняння, воно тут не є співставленням з метою знайти відмінності. Навпаки — це рух до розуміння, як один голос стає продовженням іншого. Бо навіть коли між ними століття, між ними — одне поле. Шевченко ставить хрест у слові, Бучинський — читає цей хрест як знак. І не завжди тлумачить. Бо, як не раз зазначає сам Бучинський, у Шевченка є речі, які краще просто залишити — не пояснювати, а дозволити їм мовчати [3, с. 141]. Бо це мовчання — найповніше свідчення присутності Бога в людині.

Порівняння христологічних концепцій Тараса Шевченка та їх інтерпретації Дмитром Бучинським дозволяє побачити складну динаміку осмислення духовного начала у художньому та аналітичному просторах. У поетичному всесвіті Шевченка Христос постає не як традиційна релігійна фігура, а як глибоко особистісний і водночас національно забарвлений образ. Це втілення страждання, правди, морального протесту й надії, яке постійно присутнє у поетовому слові — часом явно, часом — ледь вловимо.

Христос у Шевченка — це той, хто розділяє з людиною її біль, той, хто мовчить поряд, коли інші відвертаються, той, хто не диктує, а запрошує до співбуття. Дмитро Бучинський, занурюючись у цей поетичний простір, підходить до нього з рідкісною повагою до тональності Шевченкового мовлення. Його прочитання не зводиться до філологічної або теологічної систематизації: це, передусім, уважне слухання, у якому звучить не прагнення класифікувати, а потреба зрозуміти [2, с. 88]. Христологічні образи, на думку Бучинського, у Шевченка не функціонують як частина канонічної догматики — вони є духовними маркерами, що засвідчують глибину поетового світогляду, його віру в невидиму, але живу присутність Бога в людському болю, у внутрішньому спротиві злу, в любові, яка не потребує підтвердження.

Таким чином, між поетичним образом Христа, створеним Шевченком, та інтерпретацією цього образу у працях Бучинського простежується не контраст, а тонка відповідність. Бучинський не переосмислює поета — він продовжує його в іншому жанрі. Він допомагає читачеві побачити, що Христос у Шевченка — це не персонаж, а присутність; не фігура в тексті, а голос сумління, що говорить із глибини душі народу. І саме в цій інтимній відповідності — в діалозі мовчання і слова, досвіду і розуміння — розкривається повнота христологічної теми у шевченкознавстві.

3.3. Вплив христологічних аспектів на загальне філософське мислення Т. Шевченка за Д. Бучинським

Щоразу, коли ми намагаємось осмислити поетичну спадщину Тараса Шевченка не лише як сукупність художніх текстів, а як вияв глибокого, етично забарвленого філософського світогляду, ми неминуче наближаємось до релігійного центру його мислення. І цей центр — постать Христа. Але Христос у Шевченка не є постаттю в канонічному сенсі, не фігура іконописного порядку. Він — внутрішня тиша, образ правди, страждання,

відповідальності й любові, що проростає в кожному рядку поетового болю і надії. Саме у Христі Шевченко бачить не лише надію на спасіння, а зразок морального тримання. І саме через христологічні мотиви він артикулює найважливіші філософські питання: про свободу, про істину, про гідність, про зло, про страждання і — про сенс.

Коли Дмитро Бучинський аналізує Шевченка, він, по суті, занурюється у цей центр. Його інтерес — не лише у виявленні релігійних алюзій, не у класифікації образів, а в тому, щоб почути, як християнський образ Христа впливає на структуру мислення самого поета. Бо Шевченко не просто вплітає Христа в художню тканину тексту. Христос для нього — не персонаж, а принцип. І цей принцип пронизує кожну філософську тезу, кожне поетичне запитання, кожне мовчання, кожен заклик. У цьому сенсі христологія у Шевченка — не тематичний шар, а духовна архітектоніка його філософії [1, с. 215].

У працях Бучинського цей вплив розгортається дуже делікатно, без надмірної догматичності, без спроби редукувати філософію до теології. Його підхід глибоко емпатійний: він бачить, що Шевченкова віра — це насамперед досвід, переживання, тривога, пошук. А отже, Христос у поета — це не лише надія, а й виклик. Не лише світло, а й поклик до відповідальності. І вся філософія Шевченка — з її пристрасною вимогою справедливості, з її болем за народ, з її тугою за правдою — виростає з цього глибинного релігійного стрижня [3, с. 140].

Тому, коли мова заходить про вплив христологічних аспектів на філософське мислення Тараса Шевченка, йдеться не про вузьку філологічну інтерпретацію. Йдеться про ключ до розуміння того, як поет мислить. Як він бачить світ. І як цей світ змінюється для нього крізь образ страждання, любові, жертви, втілений у Христі. Бучинський, читаючи Шевченка, щоразу

повертається до цього образу як до осі, навколо якої крутиться поетова думка. І не лише думка — усе його життя.

Філософський горизонт у поезії Тараса Шевченка не вибудовується як абстрактна система або концептуальна конструкція. Він народжується з досвіду — із живого, болісного, нестерпного — і тому завжди дихає, завжди пульсує, завжди коливається між розпачем і надією, між темрявою світу й світлом серця. І саме тому постать Христа в цьому просторі ніколи не буває просто символом. Христос у Шевченка — це тиша, у якій дозріває правда. Це не відгомін релігійної традиції, не елемент естетичної стилістики, а основа бачення. Він — на рівні дихання. Його не можна витлумачити — з ним треба жити. І от коли Дмитро Бучинський читає Шевченка, він читає не тему, не мотив, а саме це — рівень дихання [1, с. 218].

У своїх працях Бучинський не раз повертається до ідеї, що христологічна напруга у Шевченковому тексті не замикається в рамках релігійної метафорики. Вона проникає у спосіб мислення, формує самі межі поетичного судження. Христос у цьому контексті не лише постать для співпереживання, а центр гравітації, до якого тяжіє будь-яке поетове зусилля сказати про добро, про зло, про вибір, про людську гідність [3, с. 146]. У нього нема зовнішньої домінанти, все вивертається зсередини — з болю, який не можна позбутись, і з віри, яка триває навіть тоді, коли вже нічого не тримається.

У цьому Шевченко ближчий до пророка, ніж до філософа. Але пророка не у вузькому, старозавітному значенні, а як голосу, що не мовчить, коли світ мовчить. І цей голос у нього проходить крізь постать Христа. Бучинський показує, що Шевченкова риторика завжди балансує між священним і проклятим: поет говорить із Богом, але через людське, через гнів, сум, самоту. І тут Христос — не зовнішній посередник. Він — присутність, що вже давно

вкорінена в поетовому погляді на світ. Усе, що Шевченко думає про свободу, про правду, про моральний вибір — усе це побудовано на відчутті Христа як живої дійсності. Це не віросповідання, це — глибина [2, с. 91].

І ця глибина не має межі. Вона не просвітлена, не заспокоєна, не догматизована. Вона тривожна. Саме тривога, а не віра у її катехізисному вигляді, є тією точкою, де Шевченко мислить. І Бучинський тонко відчуває цю розірваність: у поета Христос — це не тільки образ надії, це й образ болю. Він — поруч, але мовчить. Він — у серці, але не рятує. Він — присутній, але не втручається. І саме в цій безпомічній присутності Шевченко шукає опору. Бо що є філософія, як не намагання дати ім'я тому, що не має імені, тому, що мучить, але все ж тримає в людині щось цілісне [1, с. 220]?

Цим і відрізняється христологічне осердя шевченкової філософії: воно не дарує полегшення. Воно не дає завершення. Це шлях, що не закінчується. Це хрест, який не спадає з плеча. І водночас — це віра, що світло є, хоч його не видно. У цьому подвійності Бучинський бачить джерело найглибшої етики. Бо Шевченкова філософія не починається з упевненості — вона починається з сумніву, з муки, з питання. І перша відповідь — це Христос. Але не той, що говорить — той, що мовчить і стоїть поруч [3, с. 149].

Варто також помітити, як у Шевченковій поезії змінюється інтонація саме в присутності христологічних образів. Там немає тріумфу. Там немає риторики перемоги. Навіть коли йдеться про «суд Божий», він не є актом покарання. Це акт очищення, але не для інших — для себе. І Бучинський вбачає у цьому найвищу етику Шевченкового мислення: не судити, а терпіти. Не проклинати, а витримати. І саме тут, у цьому болісному витримуванні, народжується та філософська повнота, яку не завжди вдається назвати [2, с. 98].

Тому філософія Шевченка — це не відповідь на виклик часу. Це відповідь на виклик совісті. І коли ця совість формулюється — вона звучить голосом, до болю схожим на голос із Гефсиманії. Той самий надрив, той самий страх, та сама самотність. Але разом із ними — та сама вірність.

Аналіз філософського мислення Тараса Шевченка крізь призму христологічних мотивів, здійснений Дмитром Бучинським, дозволяє глибше усвідомити ту онтологічну напругу, яка лежить в основі світогляду поета. Христос у творчості Шевченка — не лише релігійна фігура чи літературний символ, а внутрішній стрижень, навколо якого формуються поетичні уявлення про сенс людського життя, справедливість, страждання та моральну відповідальність [1, с. 221].

Бучинський не зводить Шевченкову христологію до системи образів чи наративів — він вбачає в ній основу мислення. Християнські мотиви не функціонують у поезії Кобзаря як другорядні прикраси або тематичні відступи. Вони є тією точкою граничного зосередження, де поет випробовує правду, надію і біль. У Христі він шукає не лише рятівника, а й співстраждальника — того, хто не відвернеться, коли світ збайдужіє [2, с. 100].

З точки зору Бучинського, саме через христологічне осмислення реальності Шевченко виводить власну етику дії, що ґрунтується не на зовнішніх догмах, а на внутрішньому покликові сумління. Образ Христа стає джерелом морального імперативу — не миритися зі злом, не зраджувати правду, не втрачати віри в людину, навіть коли сама людина здається зруйнованою. І в цьому Шевченковому герменевтичному жесті, у цій тиші, де він шукає Бога, Бучинський бачить не лише поета чи пророка, а мислителя — глибоко віруючого, але критичного, пристрасного, але виваженого.

Отже, христологічні аспекти у філософії Тараса Шевченка не можна сприймати як епізод або алюзію. Це — основа його духовного бачення світу. І саме завдяки працям Д. Бучинського ми отримуємо змогу глибше відчувати, як ця основа формує не лише стиль Шевченка, а й суть його філософського мовлення.

ВИСНОВКИ

У процесі дослідження христологічної парадигми у творчості Тараса Шевченка та її інтерпретації в працях Дмитра Бучинського було здійснено спробу не лише виявити наявність релігійно-філософських образів у поетичному тексті, але й простежити, як саме образ Христа структурно, етично й концептуально впливає на світобачення поета. У межах виконаного аналізу отримано низку узагальнень і висновків, які дозволяють глибше осягнути як природу шевченкової поезії, так і унікальність герменевтичного підходу Дмитра Бучинського.

По-перше, встановлено, що образ Христа у творчості Шевченка не є периферійним мотивом, а становить центральний етичний і філософський вектор, який визначає внутрішню логіку поетового світу. Христос у «Кобзарі» — це не канонічна постать, а жива, болісна присутність, що виступає як брат, як співстраждальник, як сумління, як мовчазна тінь, яка не дає звикнути до зла й несправедливості. Поет бачить Христа не як символ догмату, а як граничний досвід — досвід терпіння, мовчання, пошуку, виклику, жертвової

любові. Таким чином, Христологія у Шевченка — це не релігійна стилізація, а форма духовної аналітики буття.

По-друге, доведено, що методологічна установка Дмитра Бучинського є принципово відмінною від традиційного академічного літературознавства. Його інтерпретація — не аналітичне деконструювання тексту, а акт слухання, духовного співпереживання, герменевтичного діалогу. Він не відокремлює зміст від тиші, символ від паузи, образ від болю. Бучинський підходить до тексту як до живої істоти, у якій присутність Христа не завжди артикульована, але завжди відчутна. Такий тип інтерпретації не прагне встановити однозначний сенс, а надає читачеві можливість увійти в текст і бути в ньому співприсутнім.

По-третє, у роботі простежено, що у Бучинського христологія Шевченка розглядається не через опис образів, а через вияв етичного імперативу. Христос у Шевченка — це фігура моральної відповідальності: він не нав'язує спасіння, він не обіцяє винагороди — він мовчки стоїть поруч, коли інші відвертаються. І саме це мовчазне співбуття перетворюється на стрижень шевченкової етики. Бучинський наполягає, що Шевченко вірить не в ідеї, а в присутність. Його релігійність — це віра, вистраждана, без захисту, без обрядовості, без надії на швидке спасіння. І саме це робить її правдивою.

По-четверте, виявлено, що христологічні мотиви в поезії Шевченка тісно переплетені з національним і особистим контекстом. Христос — це не тільки втілення Божої любові, а й архетип матері, що страждає, України, що розіп'ята, кріпака, що зневажений. Це унаочнює унікальну структуру шевченкової символіки, в якій релігійне і земне не розмежовані, а взаємопроникні. Дмитро Бучинський не ідеалізує цього поета, але й не редукує його до публіцистики. Він бачить у Шевченкові людину, що перебуває у внутрішній духовній боротьбі — між вірою й розпачем, між

мовчанням і криком, між Богом і історією. І ця боротьба, згідно з його прочитанням, і є основою філософської напруги поетичної думки.

По-п'яте, з'ясовано, що філософія Шевченка не має системного вигляду, але має внутрішню цілісність, яка вибудовується довкола фігури Христа як духовної осі. Це не теоретична філософія, а філософія буття — філософія виживання, внутрішньої вертикалі, граничної вірності. Бучинський у своїх працях показує, що саме через цю філософію Шевченко не лише говорив про долю народу, а сам ставав її втіленням — пророком без кафедри, богословом без схеми, мучеником слова, яке не можна не сказати.

По-шосте, робота підтвердила, що в інтерпретації Бучинського Шевченко постає не лише як національний поет, а як мислитель екзистенційного плану, який веде діалог з Абсолютом не з позиції знання, а з позиції болю. Це інтерпретація не образу, а стану. Не риторики, а тиші. Не теології, а молитви. У цьому жесті — уся специфіка аналітичної парадигми Бучинського, яка перетворює літературознавчу роботу на акт духовного наближення, а читача — на свідка глибокої філософської присутності.

Отже, христологічна інтерпретація Дмитра Бучинського є не просто варіантом літературознавчого читання, а зразком філософсько-етичної герменевтики, що дозволяє побачити Тараса Шевченка як носія граничного досвіду: поета, мислителя, пророка, що мовчить і промовляє одночасно. У постаті Христа він знаходить не лише образ, а шлях. Не лише відповідь, а виклик. І тому Бучинський переконує: Шевченкова христологія — це спосіб не пояснити Бога, а залишитись із Ним поруч, навіть коли немає слів.

Ця робота відкриває подальші перспективи дослідження: порівняльний аналіз із іншими інтерпретаторами, зокрема богословами, поглиблене вивчення інтонаційної структури христологічних творів поета, а також співвіднесення Шевченкового бачення Христа з європейською культурною

традицією (Достоевський, Паскаль, Блейк, Гамсун тощо). У цьому розширеному горизонті шевченкознавства можливо побачити нові виміри національного мислення — не лише як історичного, а як метафізичного жесту, що проходить крізь тишу і мовчання до світла.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Андерсон Б. Уявлені спільноти. Міркування щодо походження й поширення націоналізму / пер. з англ. — Київ, 2001.
2. Білецький Л. Віруючий Шевченко. — Вінніпег, 1949.
3. Бондаренко В. Декілька нових штрихів до біографії Т. Г. Шевченка // Спогади про Тараса Шевченка. — Київ: Дніпро, 1982. — С. 26.
4. Бучинський Д. Християнсько-філософська думка Т. Г. Шевченка. — Лондон; Мадрид, 1962.
5. Власенко-Бойцун А. Цитування й парафрази Св. Письма в творчості Тараса Шевченка // Наукові записки УВУ. Збірник мовознавчої комісії. — Мюнхен, 1988. — Ч. 13.
6. Горський В. Історія української філософії. Курс лекцій. — Київ, 1996.
7. Доманицький В. Тарас Шевченко (Синтетично-націологічні студії його життя й творчості). — Чикаго, 1961.

8. Домашовець В. Псалми Давидові в поетичних творах Т. Шевченка. – Оттава, 1992.
9. Донцов Д. Незримі скрижалі "Кобзаря" Тараса Шевченка. – Торонто, 1961.
10. Жванія Л. Добро та зло у творчості Т. Шевченка та Лесі Українки // Шевченкознавчі студії. Зб. наук. праць / Редкол.: Г. Ф. Семенюк (голов. ред.). – Вип. 14. – Київ: Київський університет, 2011. – С. 171–183.
11. Жванія Л. Засади вибору героя у творчості Т. Шевченка і Лесі Українки (окремі аспекти трансформування теми античності) // Літературознавчі студії / Редкол.: Г. Ф. Семенюк (відп. ред.), Н. М. Гаєвська, А. Б. Гуляк та ін. – Вип. 26. – Київ: КНУ імені Тараса Шевченка, 2010. – С. 175–187.
12. Жванія Л. Ідея свободи в ліро-епічних творах Т. Шевченка та Лесі Українки // Літературознавчі студії / Редкол.: Г. Ф. Семенюк (відп. ред.), Н. М. Гаєвська, А. Б. Гуляк та ін. – Вип. 23. – Київ: КНУ імені Тараса Шевченка, 2009. – С. 122–129.
13. Жванія Л. Категорія простору в творчості Т. Шевченка та Лесі Українки // Шевченкознавчі студії. Зб. наук. праць / Редкол.: Г. Ф. Семенюк (голов. ред.). – Вип. 16. – Київ: Київський університет, 2013. – С. 102–114.
14. Жванія Л. Минуще й вічне у творчості Т. Шевченка та Лесі Українки // Шевченкознавчі студії. Зб. наук. праць / Редкол.: Г. Ф. Семенюк (голов. ред.). – Вип. 15. – Київ: Київський університет, 2012. – С. 80–88.
15. Жванія Л. Танатологія у творчості Т. Шевченка та Лесі Українки // Шевченкознавчі студії. Зб. наук. праць / Редкол.: Г. Ф. Семенюк (голов. ред.). – Вип. 13. – Київ: Київський університет, 2011. – С. 39–49.
16. Жванія Л. Україна в ліриці Т. Шевченка періоду заслання та в ліриці Лесі Українки, написаній під час перебування на чужині // Шевченкознавчі студії. Зб. наук. праць / Редкол.: Г. Ф. Семенюк (голов. ред.). – Вип. 12. – Київ: Київський університет, 2009. – С. 42–52.

17. Забужко О. Шевченків міф України: Спроба філософського аналізу. – Харків: Факт, 2001. – 160 с.
18. Іларіон (І. Огієнко), митрополит. Релігійність Тараса Шевченка. – Вінніпег, 1964.
19. Категоріальні виміри людського буття в Україні: візія Т. Шевченка і Лесі Українки // «Орю свій переліг... та сію слово»: Шевченкознавча монографія. – Київ: Логос, 2012. – С. 365–442.
20. Костельник Гавриїл, о. Шевченко з релігійно-етичного становища. – Львів, 1910.
21. Любак А. Парадокс и тайна Церкви / пер. з франц. – Мілан, [1967].
22. Пахаренко В. Незбагнений апостол. – Черкаси, 1999.
23. Пахаренко В. Незбагнений апостол. – Черкаси: Брама, 1999. – 296 с.
24. Розумний Я. Поет, розіп'ятий на "ізмах" // Записки наукового товариства ім. Шевченка. Філологічна секція. Т. 215. Світи Тараса Шевченка. – Т. II. – Нью-Йорк – Львів, 2001.
25. Сверстюк Є. Шевченко і час. – Київ, 1996.
26. Степовик Д. Наслідуючи Христа: Віруючий у Бога Тарас Шевченко. – Київ: Видавництво імені Олени Теліги, 2013. – 480 с.
27. Тарахан-Береза З. П. Шевченко – поет і художник. – Київ: Наукова думка, 1985. – 184 с.
28. Шевченко Т. Г. Зібрання творів: У 6 т. – Київ, 2003. – Т. 2: Поезія 1847–1861. – С. 39–43; 575–577.
29. Шевченко Т. Г. Кобзар. – Донецьк: ТОВ ВКФ «БАО», 2007. – 960 с.
30. Шевченко Т. Г. Повне зібрання творів: У 12 т. – Київ: Наукова думка, 2001. – Т. 1: Поезія 1837–1847. – 784 с. – Т. 2: Поезія 1847–1861. – 784 с.
31. Шевченко Т. Г. Повне зібрання творів: У 12 т. – Київ: Наукова думка, 2001. – Т. 2. – С. 239.

- 32.Іванишин П. Аберація християнства, або Культурний імперіалізм у шатах псевдохристології. – Дрогобич: Коло, 2005. – 289 с.
- 33.Розумний Я. Поет, розіп'ятий на "ізмах" // Записки наукового товариства ім. Шевченка. Філологічна секція. Т. 215. Світи Тараса Шевченка. – Т. II. – Нью-Йорк – Львів, 2001.
- 34.Степовик Д. Наслідуючи Христа: Віруючий у Бога Тарас Шевченко. – Київ: Видавництво імені Олени Теліги, 2013. – 480 с.
- 35.Тарахан-Береза З. П. Шевченко – поет і художник. – Київ: Наукова думка, 1985. – 184 с.
- 36.Хоружий С. О. Досвід побудови християнської філософії: антропологічні аспекти. – Київ : Дух і літера, 2007. – 304 с.
- 37.Шевченко Т. Г. Зібрання творів: У 6 т. – Київ, 2003. – Т. 2: Поезія 1847–1861. – С. 39–43; 575–577.
- 38.Шевченко Т. Г. Кобзар. – Донецьк: ТОВ ВКФ «БАО», 2007. – 960 с.
- 39.Шевченко Т. Г. Повне зібрання творів: У 12 т. – Київ: Наукова думка, 2001. – Т. 1: Поезія 1837–1847. – 784 с. – Т. 2: Поезія 1847–1861. – 784 с.